

ΠΕΡΙ ΚΑΠΝΟΥ

(Βλέπε προηγούμενον τεύχος, σελ. 321).

Κλίμα, ἔδαφος καὶ ἔκθεσις.

Ὁ καπνὸς ἐνεκλιματίσθη καὶ καλλιεργεῖται ἐπιτυχῶς εἰς πάσας τὰς χώρας. Εἰς τὰς θερμοτάτας Ἰνδίας καὶ τὴν Κοῦ-βαν ὡς καὶ εἰς τὴν ψυχροτάτην Νορβηγίαν καὶ μέχρις ὕψους 2000 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ὁ καπνὸς καλλιεργεῖται ἐπιτυχῶς. Ἀλλ' ὅμως ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος φαίνεται ἐπιδρῶσα ἐπὶ τοῦ καπνοῦ πολλαπλῶς, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς ποιότητος, τοῦ χρόνου τῆς ὀριμάνσεως καὶ τοῦ ἀρώματος· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ καπνὸς τῶν θερμότερων κλιμάτων καὶ ποιότητος ἀνωτέρας εἶνε καὶ ἄρωμα πλειότερον ἔχει καὶ ἐνωρίτερον ὀριμάζει.

Τὰ προτιμότερα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ ἐδάφη εἶνε τὰ ἐλαφρὰ, εὐθρυπτα καὶ ὀρεσερά· τὰ συγκείμενα ἐξ ἀσθέ-στου, ἀργίλλου καὶ ἄμμου· τοιαῦτα δὲ συνήθως εἶνε τὰ ποτα-πόχωστα ἐδάφη (ἢ γουλισιαίς). Αἱ καθαρῶς ἀμμώδεις, ἢ ἀρ-γιλλώδεις γαῖαι, αἱ φύσει ὑγραὶ (ἢ ἀνάβραις), ἢ αἱ ἐπὶ πολὺν χρόνον διατηροῦσαι τὰ βρόχινά ὕδατα εἶνε ἀκατάλληλοι πρὸς καπνοφυτείαν. Εἶνε προσέτι καταλληλότατοι πρὸς καλλιέρ-γειαν τοῦ καπνοῦ αἱ βαθεῖαι ἀσβεστώδεις γαῖαι, αἵτινες δίδου-σιν εἰς αὐτὸν ἐκλεκτὸν καὶ ἰσχυρὸν ἄρωμα. Οὐχ ἥττον

τὸ εἰς τὰς γαῖας ταύτας παραγόμενον ποσὸν εἶναι πάντοτε μικρότερον.

Αἱ βαθεῖαι ἀργιλλοασβεστώδεις γαῖαι εἶναι ὡσαύτως πρόσφοροι πρὸς καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ, φέρουσαι ἄφθονον καὶ ἐκλεκτὸν προϊόν ὅταν ὁ καιρὸς δὲν ᾖ ξηρὸς.

Εἰς τὰ μεσημβρινὰ κλίματα πολλάκις ἡ ξηρασία ἐμποδίζει ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καπνοῦ ὥστε τὸ εἰσόδημα οὔτε τὰ ἐξοδα τῆς καλλιεργείας δύνανται νάντιπροσωπεύσῃ. Διὰ τοῦτο εἶναι ἐπ' ἀνάγκης ἀπὸ τὰς φύσει ξηρὰς καὶ ἀβαθεῖς γαῖας νὰ μὴ ἀφαιρῶνται τὰ ἐν μέτρῳ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους ἀπαντῶμενα χαλίκια, διότι ταῦτα, καλύπτοντα τὸ ἔδαφος, συντελοῦσι σπουδαίως εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ὑγρασίας αὐτοῦ. Τοῦτο γνωρίζουσι πάντες οἱ πεπειραμένοι καλλιεργηταί, πολλάκις δὲ ἤκουσα αὐτὸ λεγόμενον καὶ παρὰ τῶν γεωργῶν τῶν περὶ τὰς Ἀθῆνας ξηρῶν γαιῶν. Εἶναι δὲ ἡ παρατήρησις αὕτη ἀκριβεστάτη, καθ' ὅσον καὶ ἡ τῶν ἀνδρῶν καὶ ξηρῶν μερῶν τῆς Ἰσπανίας κηπουροί, ὅπως διαφυλάξωσι τὴν ὑγρασίαν τοῦ χώματος τοῦ περὶ τὰς ρίζας τῶν καλλιεργουμένων φυτῶν, διατρυνῶσι κέραμον, δι' ἧς διαπερῶντες τὸ φυτὸν φυτεύουσιν αὐτὸ, τῆς κεράμου οὕτω προφυλαττούσης τὴν περὶ τὸν καυλὸν τοῦ φυτοῦ γῆν ἀπὸ τῶν καυστικῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου.

Ὁ καπνὸς ἀναπτυσσόμενος ταχέως καὶ ὑψούμενος πολὺ (καὶ μέχρι δύο μέτρων) προσβάλλεται εὐκολώτερον παντὸς ἄλλου φυτοῦ ὑπὸ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ἀταξιῶν. Οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι, ἡ διαρκὴς ὑγρασία, ἡ παραταταμένη ξηρασία καὶ ἰδίως ἡ χελαζα καὶ ὁ λευκόπαγος προσβάλλουσι θανασίμως τὸν καπνόν. Ἐπομένως πρὸς καλλιέργειαν τοῦ φυτοῦ τούτου δεόν νὰ προτιμῶνται αἱ γαῖαι αἱ ἔχουσαι ἀνατολικὴν ἢ μεσημβρινὴν ἐκθεσιν, καὶ αἱ μὴ προσβαλλόμεναι ὑπὸ σφοδρῶν ἀνέμων. Δέον προσέτι αὐταὶ νὰ μὴ ᾖν μήτε πολὺ πλησίον ποταμῶν ἢ λιμνῶν, μήτε ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρων, ἀλλὰ μήτε πολὺ μακρὰν τῆς κατοικίας τοῦ καπνοφυτευτοῦ.

Παρὰ τοὺς ποταμούς καὶ τὰς λίμνας ὁ ἀὴρ περιέχει συνή-

θως πολλὴν ὑγρασίαν καὶ ἐπομένως διευκολύναται ἡ ἀνάπτυξις διαφόρων κρυπτογάμων φυτῶν προσβαλλόντων τὸν καπνόν. Ἄλλως τὸ φυτὸν τοῦτο καλλιεργούμενον εἰς τοιαῦτα μέρη, προμηνύει μὲν συνήθως μέγα εἰσόδημα, λαμβάνον πολλάκις τεραστίαν ἀνάπτυξιν, πράγματι ὅμως φέρει ἐλάχιστον, διότι ὠριμάζει κακῶς καὶ φθείρονται τὰ πλεῖστα τῶν φύλλων του, τῶν ὑπολειπομένων ἀποβαλλόντων τὸ πλεῖστον τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν βάρους κατὰ τὴν ἀποξήρανσιν.

Ἡ σκιά τῶν δένδρων, καὶ ἰδίως ἡ τῆς καρύας, εἶναι ἐπιβλαβὴς τῷ καπνῷ ὅσον καὶ ἡ γειτνίασις τῶν βρόντων, ἢ στασίμων ὑδάτων. Ἐὰν παρὶ τὰς καρύας φυτευόμενα καπνὰ ἀναπτύσσονται βραδέως καὶ διατηροῦσι χρῶμα ὠχρὸν, ὅπερ προέρχεται βεβαίως ἐκ τῆς ἐλλείψεως φωτὸς καὶ τροφῆς. Τῷ ὄντι ἡ καρύα διὰ τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος αὐτῆς ἐμποδίζει τὴν διόδον τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, διὰ δὲ τῶν παρὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐρπουσῶν ριζῶν τῆς ἀπορροφᾶ τὴν ἰκμάδα τοῦ ἐδάφους.

Εἶναι προσέτι προτιμότερον τὰ καπνοτόπια νὰ εὐρίσκωνται ὅπου τὸ δυνατόν πλησιέστερον τῆς οἰκίας τοῦ καλλιεργητοῦ, διότι ὁ καπνὸς εἶναι ἐκ τῶν φυτῶν τῶν ἐχόνων ἀνάγκην ἀδιακόπου καλλιεργείας καὶ φροντίδος. Ἄλλ' ἡ γειτνίασις αὕτη τῶν οἰκιῶν πρὸς τὰ καπνοτόπια καθιστᾷ ἀπαραίτητον τὴν περίφραξιν αὐτῶν διὰ τῆς κατασκευῆς προχείρων αἰμασιῶν (1), ἵνα οὕτω προφυλάσσονται ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν ὀρνίθων, τῶν κτηνῶν καὶ αὐτῶν τῶν παίδων τοῦ χωρίου.

Ἐπειανυκτερις.

Ὁ καπνὸς εἶναι φυτὸν ἄπληστον, ἱξαντλοῦν ὑπερμέτρως τὴν γῆν. Καὶ αἱ εὐφορώτεραι γαῖαι δὲν δύνανται ν' ἀνθέξωσιν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν λαιμαργίαν τοῦ φυτοῦ τούτου. Ἐπομένως καθίσταται ἀπαραίτητος ἡ ἡ ἐγκατάλειψις τῶν γαιῶν, αἱ-

(1) Ἴδε α' Ἑλλήν. Γεωργίαν, 1895, σελ. 29.

τινες ἔφερον πολλὰς κατὰ συνέχειαν ἰσοδείας καπνοῦ, ἢ ἢ λίπανσις αὐτῶν. Τὴν πρώτην μέθοδον ἀκολουθοῦσι συνήθως οἱ παρ' ἡμῖν καπνοκαλλιεργηταί, οἵτινες ἐξαντλοῦντες ἐν καπνοτόπειον δι' ἐπανειλημμένων καλλιεργειῶν ἄνευ λιπάνσεως καταφεύγουσιν εἰς ἄλλο παρθένον ἔτι. Εἶνε δὲ συνήθως τὰ καπνοτόπια (γιοῦρτια) παρ' ἡμῖν, χῶροι ἐνθα ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡλίσθησαν ποίμνια, ἥτοι οἱ τοῦ χειμῶνος φραγμοὶ καὶ αἱ τοῦ θέρους σκιάδες (αἱ στάναι, τὰ μανδριά, τὰ τσαρδάκια). Οἱ χῶροι οὗτοι διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐναποθέσεως τῶν οὐρῶν καὶ τῆς κόπρου τῶν ποιμνίων καθίστανται γονιμώτατοι καὶ ἀντέχουσιν ἐπὶ πολὺ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης λιπάνσεως φέροντες τὰ μᾶλλον ἐξαντλοῦντα τὴν γῆν φυτά. Ἄλλ' ἢ γονιμότης τῶν γαιῶν τούτων ἐπὶ τέλους ἐκλείπει ἐξαντλούμενης βραδέως μὲν, πλὴν βεβαίως τῆς γῆς, ὅτε οἱ καπνοκαλλιεργηταὶ ἐγκαταλείπουσιν αὐτάς πρὸς ἀνεύρεσιν ἄλλων.

Ἄλλ' ἢ μέθοδος αὕτη εἶνε συμφέρουσα καὶ ἐφαρμόσιμος ἐν ὅσῳ ὁ γεωργικὸς πληθυσμὸς χώρας τινὸς ἦνε ἀραιὸς, αἱ δὲ γαῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκαλλιέργητοι. Ὅταν ὅμως ὁ μὲν πληθυσμὸς ἦνε πυκνός, οἱ δὲ ἀκαλλιέργητοι χῶροι σπάνιοι, ὁ καπνοκαλλιεργητὴς κατ' ἀνάγκην θὰ καταφύγῃ εἰς τὰ λιπάσματα· ὅθεν ἀνάγκη πᾶσα νὰ γνωρίζῃ ποῖαι εἶνε αἱ καταλληλότεραι πρὸς λίπανσιν τῶν καπνοτοπίων οὐσίαι.

Διὰ μακρῶν παρατηρήσεων ἐβεβαιώθη, ὅτι τὸ εὐχρηστότερον καὶ ἐν ἑκ τῶν δραστηκωτέρων λιπασμάτων διὰ τὸν καπνὸν εἶνε ἡ κόπρος τῶν αἰγοπροβάτων, ἢ ἐπιλεγομένη φρουσκή. Εἶνε δὲ αὕτη ὅχι μόνον δραστηκωτάτη, ἀλλ' ἔχει καὶ τὴν ἰδιότητα, ὡς παρατηρήθη, νὰ καθιστᾷ τὸν καπνὸν ἀρωματικώτερον. Τὸ ἀπαιτούμενον κατὰ στρέμμα ποσὸν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἶδους τῆς γῆς, ἐκ τῆς γονιμότητος αὐτῆς καὶ ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ παραγεμένου καπνοῦ. Ὅπως μὴ ἐλαττωταὶ ποσῶς ἡ γονιμότης τῶν καπνοτοπίων ὑπελογίσθη ὅτι ἀντὶ ἐκάστης ὁκίας παραγομένου καπνοῦ δεόν νὰ ἐπιστρέφηται εἰς τὴν γῆν φρουσκῆς ἔως ὁκάδεις δεκαπέντε, δηλαδή ἐπὶ ἐνὸς στρέμματος γῆς παραγωγῆς ἑκατὸν ὁκάδας καπνοῦ νὰ τίθενται 1500 ὁκάδεις φρου-

σκῆς. Τὸ ποσὸν τοῦτο θὰ ἐκπλήξῃ ἴσως τοὺς ἡμετέρους καπνοκαλλιεργητάς, καθ' ὅσον μάλιστα ἤθελε στοιχίσαι οὐκ ὀλίγον (ἡ φρουσκή παρ' ἡμῖν τιμᾶται 2—4 λεπτὰ κατ' ὁκίαν), καὶ ὅμως τοῦτο ἀντιπροσωπεύει τὸν ἐλάχιστον ὅρον.

Ἀναφέροντες ταῦτα δὲν ἐννοοῦμεν νὰ προτρέψωμεν πάντας τοὺς καπνοκαλλιεργητάς νὰ συντηρῶσι τὴν γονιμότητα τῶν γαιῶν αὐτῶν διὰ τοιαύτης λιπάνσεως. Γνωρίζομεν ὅτι αὕτη ἤθελεν ἀποβῆ καταστραπτικὴ διὰ τοὺς καλλιεργητάς τοῦ Ἀργολικοῦ πεδίου λόγου χάριν, ἐνθα τὰ μὲν λιπάσματα εἶνε λίαν ὑπερτετιμημένα, οἱ δὲ καλλιεργούμενοι καπνοὶ κατωτέρως ποιότητος.

Ἄλλ' ὅσηδῆποτε καὶ οἷαδῆποτε ἄλλη λίπανσις, ἤθελε βεβαίως εἶναι συμφέρουσα καὶ χρήσιμος ἰδίως εἰς καπνοτόπια ἐξηντλημένα χωρῶν παραγωγῶν ἐκλεκτὰ καπνά.

Ὡς ἄριστος τρόπος λιπάνσεως τῶν καπνοτοπίων ἀναφέρεται καὶ ὁ ἐξῆς. Μετὰ τὴν συλλογὴν τοῦ φύλλου συναζόμενα καίονται ἢ ἄλλως καταστρέφονται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καπνοτοπίου τὰ ἐναπολειφθέντα στελέχη τῶν καπνοφυτῶν, ἀκολουθῶς δὲ διανέμεται ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ ὁμοιομόρφως χωνευμένη κόπρος σταύλου, ἥτις ἀναστρέφεται διὰ τοῦ ἀρότρου. Ἐνα περίπου μῆνα μετὰ ταῦτα, ὅτε δηλαδή ἐπὶ τοῦ ὀργωθέντος ἀγροῦ ἐφύησαν ἀρκετὰ πρὸς βόσκησιν χόρτα, ὁδηγεῖται εἰς αὐτὸν ποίμνιον, τὸ ὁποῖον καὶ ἀυλίζεται (σταλιάζει), εἰ δυνατόν, ἐπὶ τινὰς νύκτας· ἀκολουθῶς δὲ ὁ ἀγρὸς ἀναστρέφεται διὰ τοῦ ἀρότρου ἐκ δευτέρου ἵνα μὴ ἐξατμισθῶσιν αἱ πτητικαὶ οὐσίαι τῶν διὰ τοῦ ἀυλισμοῦ ἐναποτεθέντων περιττωμάτων. Ἡ τοιαύτη λίπανσις ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ ἀμέσως καὶ ἰσχυρῶς.

Ἡ ἐκ ξύλων μὴ χρησιμοποιηθεῖσα πρὸς πλῖσιν στάκτῃ εἶνε ὡσαύτως δραστηκωτάτη καὶ ἄριστον διὰ τὸν καπνὸν λίπασμα. Γίνεται δὲ συνήθως χρῆσις αὐτῆς θαπτομένης πέριξ καὶ οὐχὶ πολὺ πλησίον τοῦ φυτευομένου καπνοῦ. Πλήρης δρᾶξ (χοῦφτα) ἀρκεῖ δι' ἑκάστον φυτόν. Δυνάμεθα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ χρησιμοποιήσωμεν ἐπωφελῶς τὴν στάκτην τῶν ἀσθεστοκαμίνων (ἐὰν ταῦτα καίονται μὲ ξύλα καὶ οὐχὶ μὲ λιθάνθρακας

ἢ κόκ), διότι ἡ μετ' αὐτῆς ἀναμειγμένη ἄσβεστος εἶνε καὶ αὕτη κάλλιστον διὰ τὸν καπνὸν λίπασμα καὶ ἄριστον μετὰπλάσμα.

Ἡ ἀνθρωπίνη κόπρος δέον ὥσπερ νὰ καταταχθῇ μετὰ τῶν ἀρίστων καὶ τῶν δραστικωτάτων λιπασμάτων διὰ τὸν καπνόν. Ὅπως δὲ καταστῇ εὐκολος ἡ χρῆσις αὐτῆς δέον εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν βόθρων ἐξαγωγήν νὰ θάπτεται ἀναμειγνυμένη καὶ καλυπτομένη μετὰ πολλοῦ χώματος, δύο δὲ ἢ τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ταφὴν γίνεται χρῆσις αὐτῆς ὡς καὶ τοῦ καλύπτοντος αὐτὴν χώματος, ὅπερ ἀπερρόφησε μέγα μέρος τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν πτητικῶν οὐσιῶν τῆς κόπρου.

Ἀλλὰ καὶ τὰ περιττώματα τῶν πτηνῶν ἐν γένει (ὀρνίθων, περιστέρων κ.τ.λ.) εἶνε τελεσφορώτατον καὶ καταλληλότερον διὰ τὸν καπνὸν λίπασμα. Δράξ, τοιοῦτου λιπάσματος θαπτομένου παρὰ τὰ καχαικτικὰ καὶ τὰ μὴ ἐγκαίρως ἀναπτυχθέντα καπνοφυτὰ ἐπιταχύνει καταπληκτικῶς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

Σπορεῖον καὶ σπορά.

Ὁ καπνὸς σπείρεται προηγουμένως εἰς μικρὸν τεμάχιον γῆς ὑπόθεν μεταφυτεύεται εἰς τὸ καπνοτόπιον· τὸ τεμάχιον τοῦτο καλεῖται σπορεῖον, κοινῶς δὲ τζάκι.

Ἐκλέγεται δὲ διὰ τὸ σπορεῖον μέρος μεσημβρινὸν προφυλασσόμενον ἀπὸ βορρᾶ καὶ δυσμῶν ὑπὸ τοίχου, ἢ προχαίρως ἐγειρομένου φράκτου. Εἰς ἄκραν κήπου ἢ παρὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν οἰουδήποτε κτιρίου δύναται τις ἐπιτυχῶς νὰ προετοιμάσῃ σπορεῖον καπνοῦ.

Τὰ σπορεῖα ἔχουσι συνήθως ἐνὸς τὸ πολὺ μέτρου πλάτος ἵνα ἡ καλλιέργεια καὶ συντήρησις αὐτῶν ἀποβαίνῃ εὐκολος. Τὸ ἐκλεγόμενον δὲ πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ ἔδαφος ἀνασκάπτεται βαθέως μετὰ τὰς πρώτας βροχὰς τοῦ φθινοπώρου, ἀφαιρουμένων ἀπ' αὐτοῦ πάντων τῶν λιθαρίων καὶ τῶν προστυχανουσῶν ριζῶν. Περί τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου τὸ σπορεῖον ἀνασκάπτεται βαθέως ἐκ νέου ἀφαιρουμένων καὶ πάλιν τῶν προστυχανόντων λίθων καὶ ριζῶν. Περί τὰ τέλη δὲ τοῦ αὐτοῦ

μηνὸς τελεῖται καὶ τρίτη σκαφή, μετὰ τὴν ὑποίαν τὸ ἔδαφος καλύπτεται διὰ παχέος στρώματος (μιᾶς σπιθαμῆς) καλῶς χωνευθείσης κόπρου βοείου, ἢ ἱππείας, ἥτις διὰ τῆς σκαπάνης ἀναμειγνύεται καλῶς μετὰ τοῦ χώματος. Κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον, Δεκέμβριον ἢ καὶ Ἰανουάριον (ἀναλόγως τοῦ κλίματος) τὸ σπορεῖον καλύπτεται ὁμοιομόρφως διὰ τεισάρων δακτύλων μίγματος ἐξ ἴσων μερῶν καλῶς χωνευμένης καὶ τετριμμένης κόπρου αἰγῶν ἢ προβάτων καὶ λαπτῆς ἄμμου (οὐχὶ θαλασσίας), ὕστερον δὲ σπείρεται ἀραιῶς ὁ σπόρος, ὅστις διὰ τῶν δακτύλων ἢ διὰ σιδηροῦ κτενίου ἀναμειγνύεται ἐλαφρῶς μετὰ τοῦ χώματος, ἢ καλύπτεται διὰ λεπτοῦ στρώματος (ἐνὸς δακτύλου) ἐκ τοῦ ἐκ κόπρου καὶ ἄμμου μίγματος.

Ἐὰν ἡ γῆ ᾖ ξηρά, ἢ ἐὰν 24 ὥρας μετὰ τὴν σπορὰν δὲν βρέξῃ, τὸ σπορεῖον ποτίζεται ἐλαφρῶς διὰ ποτιστηρίου. Καλύπτεται δὲ μετὰ ταῦτα δι' ἀφύλλων φρυγάνων ἵνα ὁ σπόρος καὶ τὰ βλαστάνοντα φυτὰ φυλάσσωνται ἀπὸ τοῦ λευκοπάγου, ἀπὸ τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ τῆς ἀπ' εὐθείας προσβολῆς τῆς βροχῆς ἢ τοῦ πολὺ θερμοῦ ἡλίου.

Δέον ν' ἀναβάλλωμεν τὴν σπορὰν, ἐὰν τὸ ἔδαφος ᾖ πολὺ ὑγρὸν, ἢ ἐὰν τὸ σπορεῖον προηγουμένως δὲν ἐκαλλιεργήθῃ πρεπόντως. Πολλοὶ συνηθίζουσι πρὸ τῆς σπορᾶς ν' ἀναμειγνύωσι τὸν σπόρον μὲ στάκτην (ἐν μέρος σπόρου μετὰ δέκα μερῶν στάκτης), ἵνα οὗτος πίπτει ἀραιότερος καὶ συνοδευόμενος μετὰ τῆς στάκτης, ἥτις, ὡς εἶδομεν, εἶνε ἄριστον διὰ τὸν καπνὸν λίπασμα. Μία δακτυλήθρα σπόρου ἀρκεῖ πρὸς σπορὰν ἐπιφανείας ἐνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου, τρία δὲ περίπου τετραγωνικὰ μέτρα σπορείου ἐπαρκέουσι πρὸς φύτευσιν ἐνὸς στρέμματος καπνοῦ. Ὁ καπνοκαλλιεργητὴς δὲν πρέπει νὰ σπείρῃ ἅπαντα τὰ σπορεῖα αὐτοῦ ταύτοχρόνως, ἀλλ' ἐντὸς χρονικοῦ διαστήματος 10—15 ἡμερῶν, ἵνα μὴ βιασθῇ κατὰ τὴν φύτευσιν νὰ κάμῃ χρῆσιν φυτοῦ ἄορου ἢ γεγηρακότος.

Εἰς βορειότερας χώρας ὅπως ἀποκτήσωσι σπορεῖα, ὅσω τὸ δυνατόν θερμότερα, κατασκευάζουσι ταῦτα ὡς ἑξῆς: Ἀνοίγουσι λάκκον ἐπιμήκη ἔχοντα βάθος ἐνὸς μέτρου, τὸν ὑποῖον

πληροῦσι μέχρι τοῦ μέσου δι' ἄχωνούτου ἱππείας κόπρου, ἀποπληροῦντες αὐτὸν διὰ χώματος ἐκλεκτοῦ ἀναμειγμένου μετὰ καλῶς χωνευμένης κόπρου.

Ὁ σπόρος βλαστάνει ἐντὸς εἴκοσιν ἕως τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς σπορᾶς αὐτοῦ. Ἐν ταῖς Ἡν. Πολιτείαις 15 περίπου ἡμέρας μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν νεαρῶν φυτῶν, ἐπιπάσθουσιν (πασπαλίζουσιν) αὐτὰ ἐλαφρῶς καὶ ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος διὰ λεπτῆς κόνεως συγκειμένης ἐκ δύο μερῶν φυτοχώματος (σειηπότων φύλλων καὶ ξύλων), ἐνὸς μέρους στάκτης, ἐνὸς μέρους γύψου ἢ ἀσβέστου καὶ ἐνὸς θείου. Ἡ κόνις αὕτη εἶναι ἀποτελεσματικωτάτη καὶ ὡς λίπασμα καὶ ὡς προληπτικὸν κατὰ διαφόρων παθήσεων τῶν νεαρῶν φυτῶν τοῦ καπνοῦ.

Τὰ εἰς τὸ σπορεῖον ἀναπτυσσόμενα παράσιτα χόρτα δέον μετ' ἐπιμελείας ν' ἀφαιρῶνται διὰ τῆς χειρός· ἐὰν δὲ τὸ ἔδαφος δὲν ᾔνε ἄρκετὰ ὑγρὸν, ἀνάγκη προηγουμένως νὰ ποτίζηται, ἄλλως μετὰ τῶν ἐκρίζουμένων χόρτων θ' ἀποσπῶνται καὶ τὰ παρ' αὐτὰ φύόμενα καπνοφυτὰ. Τὸ σπορεῖον πρέπει προσέτι νὰ ποτίζηται συχνὰ ὅσάκις ὁ καιρὸς ᾔνε ξηρὸς, διότι ἡ ἀποξήρανσις τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους παρακωλύει τὴν τακτικὴν ἀνάπτυξιν τῶν καπνοφυτῶν. Οὐχ ἥττον τὸ πότισμα δέον νὰ γίνηται ἐν μέτρῳ. Γίνεται δὲ χρῆσις ὕδατος οὐχὶ λίαν ψυχροῦ, καὶ ἐν ᾧ προηγουμένως ἐμοσχεύθῃ ἱππείας ἢ βόειος κόπρος. Τὰ πολὺ πυκνῶς φύόμενα φυτὰ δέον ν' ἀραιῶνται ἀφαιρουμένων τῶν ἀδυνατωτέρων.

Ὅταν τὰ καπνοφυτὰ φέρωσιν ἕξ ἕως ὀκτὼ φύλλα εἶναι ὥριμα πρὸς μεταφύτευσιν, ἢ ὡς κοινῶς λέγουσιν εἶναι ψημένα.

Παρασκευὴ τῆς γῆς καὶ μεταφύτευσις.

Ἡ μεταφύτευσις τοῦ καπνοφυτοῦ δέον νὰ γίνηται ἐπὶ ἔδαφους, οὗτινος τὸ χῶμα ἀνεσκάφη βαθέως καὶ ἐθρύφθη ἐντελῶς. Ἐπομένως τὰ καπνοτόπια παρασκευάζονται δι' ἐπανελημμένων καὶ βαθειῶν ἀρόσεων, καθ' ὅς ἀφαιροῦνται πᾶσαι αἱ προστυγχάνουσαι ῥίζαι ἀγρίων φυτῶν, αἵτινες δύνανται ν' ἀ-

ναδῶσιν κατὰ τὴν ἀνοιξιν νέα βλαστήματα. Ἡ ἐπανελημμένη ἀναστροφή καὶ ἡ ἐντελής θρύψις τοῦ χώματος εἶναι ὅροι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς καπνοφυτείας. Ἐὰν λοιπὸν ὁ πρὸς φύτευσιν καπνοῦ ἀγρὸς ᾔνε ἐλεύθερος, δηλαδὴ δὲν κατέχεται ὑπὸ ἄλλης καλλιέργειας, ἡ ἀροτρίασις αὐτοῦ ἄρχεται ἀμέσως μετὰ τὰς πρώτας βροχὰς τοῦ φθινοπώρου, μέχρι δὲ τῆς ἐποχῆς τῆς φυτεύσεως ἐπαναλαμβάνεται τρίς ἢ τετράκις ἵνα τὸ χῶμα θρυφθῇ καὶ καταστῇ λεπτότατον. Μετὰ τὴν τελευταίαν ἀροτρίασιν τὸ καπνοτόπιον σβαρνίζεται καλῶς ἵνα θρυφθῶσι καὶ οἱ τυχόν ἐναπομείναντες βῶλοι καὶ στρωθῶσι τὰ χῶματα. Τελεῖται δὲ ἡ τελευταία ἀροτρίασις καὶ τὸ σβαρνισμα τὴν προτεραίαν τῆς ἐμφυτεύσεως ἵνα κατὰ ταύτην τὸ χῶμα ᾔνε ἀπαλόν.

Ὁ χρόνος τῆς μεταφύτευσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὥριμάσεως τοῦ φυτοῦ, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς σπορᾶς. Ὅπου τὸ κλίμα ἐπιτρέπει δέον νὰ σπείρηται ὁ καπνὸς ἐνωρίς καὶ νὰ φυτεύηται ἐνωρίς. Παρ' ἡμῖν συνήθως τὸ καπνοφυτὸν εἶναι ὥριμον καὶ ἐπομένως φυτεύεται μετὰ τῶν μηνῶν Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου (ἐν Θεσσαλίᾳ κατ' Ἀπρίλιον).

Ἡμέρα πρὸς μεταφύτευσιν ἐκλέγεται κατὰ προτίμησιν ἡ νῆνεμος, συνεφώδης καὶ προμηνύουσα βροχήν. Δέον νὰ ποφεύγωμεν, εἰ δυνατόν, τὴν μεταφύτευσιν ὅταν ὁ καιρὸς ᾔνε ξηρὸς, διότι ἡ ξηρασία ταχέως μαραίνει τὰ φυτὰ ἀπορροφῶσα πᾶσαν τὴν ἱκμάδα αὐτῶν. Ἐὰν ὅμως τὸ προκεχωρημένον τῆς ἐποχῆς ἐπείγῃ, ὁ καιρὸς δὲν ἐξετάζεται, ἀλλὰ φυτεύεται ὁ καπνὸς τὸ ταχύτερον, τελουμένης τῆς φυτεύσεως τὸ ἑσπέρας, ἢ λίαν πρωΐ, ὅτε αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες δὲν ᾔνε ἔτι καυστικαί.

Ἀπὸ τῆς προτεραίης τῆς φυτεύσεως τὸ σπορεῖον ποτίζεται, ἵνα ἡ ἐκρίζωσις τοῦ φυτοῦ γίνη εὐκόλως. Τὴν ἐπιούσαν δέ, λίαν πρωΐ, τὰ φυτὰ, ἀποσπώμενα μεθ' ὅσουδ' ἂν ποτε χώματος φέρουσιν ἐπὶ τῶν ῥιζῶν, τίθενται ἐντὸς κανίστρου, καλύπτονται διὰ φύλλων, χόρτων ἢ πανίου, καὶ φέρονται εἰς τὸν προτοιμασθέντα ἀγρὸν πρὸς φύτευσιν. Φυτεύονται δὲ τὰ εὐ-

ρωστότερα καὶ τὰ κάλλιον ἀνεπτυγμένα, ἀπορριπτομένων τῶν ἀδυνατοτέρων καὶ τῶν ἐχόντων καυλὸν λεπτὸν καὶ μακρόν.

Ὁ καπνὸς εἶνε προτιμότερον νὰ φυτεύηται εἰς εὐθείας σειράς, ὅπου κατορθοῦται διὰ τοῦ γνωστοῦ εἰς τὰς κηπουρικὰς ἐργασίας ῥέμματος. ἦτοι λεπτοῦ καὶ μακροῦ σχοινίου, τὸ ὑποῖον στηριζόμενον ἐπὶ δύο πασσάλων, ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ ἀγροῦ κατὰ τὴν φύτευσιν ἐκάστης σειρᾶς. Ἡ κατ' εὐθείας σειρὰς φύτευσις τοῦ καπνοῦ εἶνε ὅλως ἀνέξοδος, συντελεῖ δὲ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς μετέπειτα καλλιεργείας τοῦ φυτοῦ καὶ τῆς συλλογῆς τοῦ φύλλου. Ἡ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις τῶν σειρῶν, καὶ ἡ ἀραιότης τῶν εἰς ταύτας φυτευομένων φυτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κλίματος, τῆς φύσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τοῦ εἴδους τοῦ καπνοῦ. Ὅσοις ὑγρότερον εἶνε τὸ κλίμα, ἢ γονιμώτερα ἡ γῆ, τόσοις ἀραιότερον δεόν νὰ φυτεύωνται τὰ φυτά. Προσέτι αἱ μικρόφυλλοι πικιλίαι, οἷα ἡ τοῦ Γενιτζέ, δεόν νὰ φυτεύωνται πυκνότερον, ἐνῶ αἱ μεγαλόφυλλοι οἷα αἱ ἐντόπιοι, τῆς Ἀθῶννης κτλ. ἀνάγκη νὰ φυτεύωνται ἀραιότερον. Ἰνα δὲ ἡ μετὰ τὴν φύτευσιν καλλιεργεῖα καὶ ἡ συλλογὴ τοῦ φύλλου ἐκτελῶνται εὐκολώτερον, δεόν αἱ σειραὶ νὰ ἔχωσι τὴν διεύθυνσιν τῆς μεγαλητέρας πλευρᾶς τοῦ ἀγροῦ.

Παρ' ἡμῖν συνήθως φυτεύουσι τὸν καπνὸν εἰς σειρὰς ἀπὸ χούσας ἀπ' ἀλλήλων 40—60 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου, τὰ δὲ φυτά ἐπὶ τῶν σειρῶν εἰς ἀπόστασιν 24—35 ἑκατοστῶν. Εἰς τινὰ μέρη τῆς Γαλλίας, ὅπως συνδιαζῶσι τὴν οἰκονομίαν τοῦ χώρου καὶ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τοῦ ἀέρος καὶ τῶν ἐργατῶν μεταξὺ τῶν σειρῶν, ἀφίνουσιν ἐναλλάξ ἀποστάσεις ἀνομοίους, δηλαδὴ εἴαν ἡ πρώτη σειρὰ ἀπέχει τῆς δευτέρας 60 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου, ἡ δευτέρα ἀπέχει τῆς τρίτης 80, ἡ δὲ τρίτη τῆς τετάρτης 60, ἡ τετάρτη δὲ τῆς πέμπτης πάλιν 80 καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς ὥστε σχηματίζονται στοῖχοι φυτῶν συγκείμενοι ἐκ δύο σειρῶν ἑκαστος καὶ ἀπέχοντες ἀπ' ἀλλήλων 80 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου. Ἐάν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ γῆ ἦνε γόνιμος, ἢ τύχη ἡ ἀνοιξίς ὑγρὰ, αἱ τῶν ἑξήκοντα ἑκατοστῶν ἀποστάσεις κλείουσι διὰ τῶν ὑπερανάπτυσσόμενων φύλλων

τοῦ καπνοῦ, μένουσι δὲ ἀνοιχταὶ αἱ τῶν ὀγδοήκοντα, δι' ὧν δύναται νὰ τελεσθῇ εὐκόλως ἡ καλλιέργεια, κυκλοφορεῖ δὲ δι' αὐτῶν ὁ ἀήρ ἐλευθέρως.

Εἰς τὰς ἐκτεταμένους καπνοφυτείας τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ἢ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις τῶν σειρῶν, ὡς καὶ ἡ τῶν εἰς ταύτας παφυτευμένων φυτῶν οὐδέποτε εἶνε μικροτέρα τῶν 70 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἡ εὐρύτης αὕτη τοῦ μεταξὺ τῶν σειρῶν χώρου διευκολύνει τὴν δι' ἀρότρου καὶ ἱπποσκαλιστηρίου τέλεσιν τῆς καλλιεργείας τοῦ καπνοῦ καὶ προλαμβάνει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καταστρεπτικωτέρας ἀσθενείας τοῦ φυτοῦ τούτου (τοῦ ὠίδιου τοῦ καπνοῦ, τῆς μπάστρας).

Τὰ φυτὰ τοῦ καπνοῦ φυτεύονται εἰς τὸν ἀγρὸν διὰ τοῦ γνωστοῦ τοῖς κηπουροῖς ἐργαλείου, τοῦ καλουμένου πασσάλου ἢ φυτευτηρίου. Εἶνε δὲ τοῦτο τεμάχιον κλάδου ἔχοντος πᾶχος πέντε περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, ὕψος τριάκοντα καὶ σχῆμα Γ' ἀπολήγοντος εἰς αἰχμήν. Διὰ τοῦ αἰχμηροῦ μέρους αὐτοῦ γίνεται ἐπὶ τοῦ ἔδαφους καὶ παρὰ τὸ τεταμένον σχοινίον ὁπή, ἐν ᾗ θέτομεν ἐν ἐκ τῶν ἐν τῷ κανίστρῳ φυτῶν, εἰσάγοντες αὐτὸ μέχρι τῆς διασταυρώσεως τῶν πρώτων αὐτοῦ φύλλων, διὰ τοῦ ἄκρου δὲ τοῦ πασσάλου καὶ διὰ τῆς χειρὸς κλείομεν τὴν ὁπὴν πιέζοντας ἐλαφρῶς τὸ χῶμα περὶ τοῦ καυλοῦ τοῦ καπνοφυτοῦ.

Κατὰ τὴν φύτευσιν ἡ χεῖρις τῶν καπνοφυτῶν δεόν νὰ γίνηται μετὰ πολλῆς προσοχῆς, διότι ὡς ἐκ τῆς τρυφερότητός του θραύεται εὐκόλως τὸ ὑπὸ τὴν γῆν πιεζόμενον στελεχος καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀποξηραίνεται τὸ φυτόν.

Τὸν φυτεύοντα ἀκολουθεῖ ἕτερος ἐργάτης, ὅστις ποτίζει ὀλίγον τὰ φυτευθέντα φυτά, προσέχων ὥστε τὸ ὕδωρ νὰ μὴ χύνηται ἐπὶ τῶν φύλλων ἢ καὶ πολὺ πλησίον τοῦ στελέχους. Μετὰ τὸ πότισμα τὰ φυτὰ εἶνε καλὸν νὰ καλύπτονται δι' ὀλίγων χλωρῶν χόρτων, ἵνα προφυλάσσωνται ἀπὸ τῶν καυστικῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Συντελεῖ δὲ προσέτι εἰς τὴν ῥίζωσιν τοῦ φυτοῦ ὅταν τὸ ποτιζόμενον μέρος τοῦ ἔδαφους καλύπτηται ἀμέσως διὰ ὁρακὸς ἐκ τοῦ παρακειμένου ξηροῦ χώμα-

τος. Τὸ μετὰ τὴν φύτευσιν πότισμα τῶν καπνοφυτῶν εἰς βορειο-
 οτέρως χώρας παραλείπεται ὡς περιττόν, παρ' ἡμῖν ὁμῶς,
 ἕνεκα τῆς ξηρότητος τῆς ἀτμοσφαίρας, εἶνε ἀπαραίτητον.

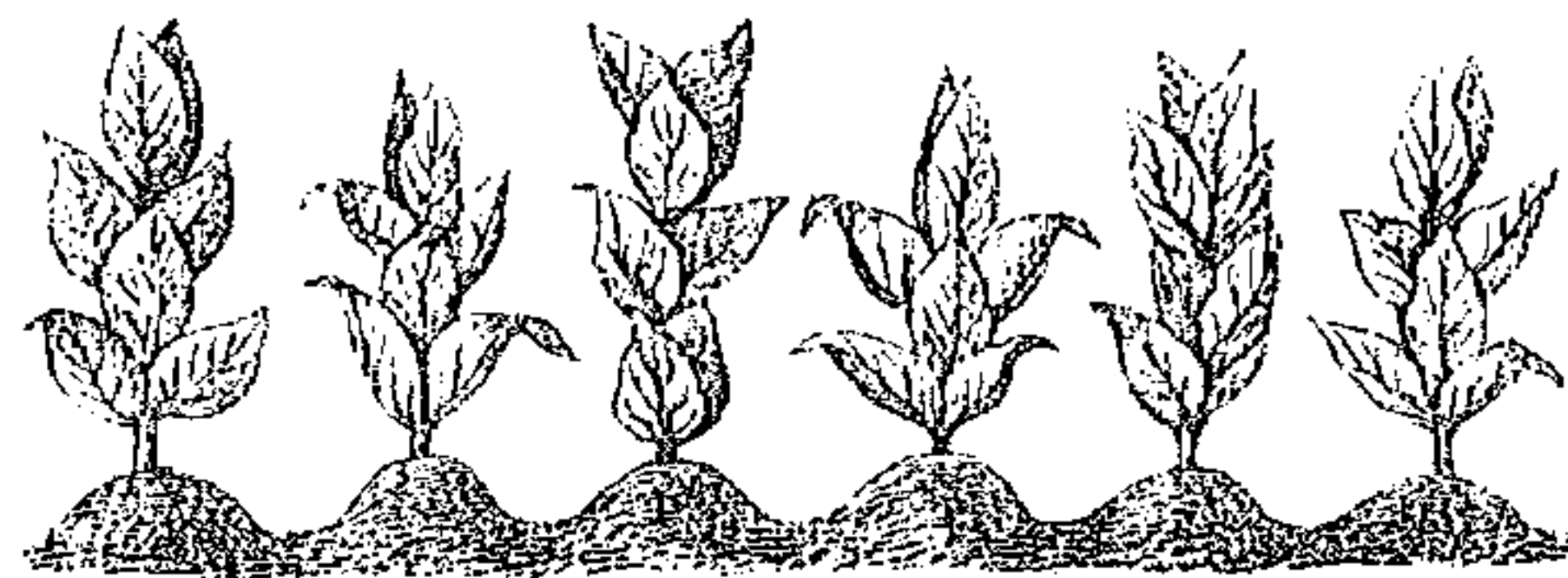
Τὰ εἴτε ἕνα κακῆς ἐμφυτεύσεως, εἴτε ἕνα καὶ ἄλλων λόγων
 ἀποξηραινόμενα φυτὰ θέον ν' ἀντικαθίστανται δι' ἄλλων ἐν-
 τὸς τῶν πρώτων δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς φυτεύσεως· ἄλλως,
 βραδύτερον, τὰ παρακείμενα φυτὰ, τὰ ἀρκούντως ἤδη ἀνεπτυγ-
 μένα, θὰ παρακώλυσον τὴν ῥίζωσιν καὶ τὴν πρόοδον τῶν ἐπικ-
 ναφυτευομένων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπαναφύτευσιν, θέον ὁ κα-
 πνοκαλλιεργητὴς νὰ ἐφυστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὸ φυ-
 τόν, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τῆς προκεχωρημένης ἐποχῆς, δυνατόν νὰ
 ᾔηται πεπαλαιωμένον, γεγηρακός. Τὸ ἀκατάλληλον πρὸς μετα-
 φύτευσιν φυτὸν διαγιγνώσκεται κυρίως ἐκ τοῦ ξυλῶδους πλέον
 στελέχους αὐτοῦ, περὶ τὴν βάσιν τοῦ ὁποῖου διακρίνεται ὀχ-
 κτύλιος κιτρινωπός. Τοιαῦτα φυτὰ μεταφυτευόμενα δὲν προκό-
 πτουν.

**Σκαλίσμα, παράχωμα, κορυφολόγημα, βλαστο-
 κόπημα καὶ πρόνοια διὰ σπόρον.**

Τὸ σκάλισμα τοῦ καπνοῦ ἔχει σκοπὸν τὴν καταστροφὴν τῶν
 παρασίτων χόρτων, τὸν ἀερισμὸν τοῦ χώματος καὶ τὴν συν-
 τήρησιν τῆς ὑγρασίας τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦ παραχώματος δὲ
 ἐπιτυγχάνεται ἡ αὔξησις τῆς ἐπὶ τῆς γῆς στερεότητος τοῦ
 φυτοῦ καὶ ἡ παρὰ τὴν ῥίζαν αὐτοῦ συντήρησις τῆς ὑγρασίας.

Αἱ λεπταὶ καὶ ἀβασθεῖς γαῖαι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκη πλεον τῶν
 δύο σκαλισμάτων, ἐνῶ δύο, τρία καὶ τέσσαρα πολλάκις σκαλι-
 σματα εἶνε ἀναγκαῖα πρὸς καταστροφὴν τῶν παρασίτων χόρτων,
 τῶν ἀφθόνως καὶ ταχέως ἀναπτυσσομένων εἰς γῆν γόνιμον καὶ
 δροσεράν—ἐν πολυόμβρῳ μάλιστα ἐποχῇ—Τὸ πρῶτον σκά-
 λισμα γίνεται συνήθως δεκαπέντε ἡμέρας μετὰ τὸ φύτευμα,
 διότι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἀφθονα ἐνίοτε χόρτα ἄγρια βλα-
 στάνουσιν ἐν τῷ καπνοτοπίῳ καὶ ἰδίως παρὰ τὰ καπνοφυτὰ.
 Ἰάντα τὰ χόρτα ταῦτα θέον νὰ καταστρέφονται ἐνωρίς, διότι

βλαστάνουσι πρὸς ζημίαν τοῦ καπνοῦ. Ἀλλὰ ἡ διὰ τοῦ σκα-
 λιστηρίου ἀποκοπὴ αὐτῶν πρέπει νὰ ἐκτελῇται μετὰ προσοχῆς,
 ἵνα μὴ πληγώνωνται τὰ μὴ εἰσέτι λίαν ἀνεπτυγμένα καπνο-
 φυτὰ. Ὅταν ταῦτα ἔχωσιν ὕψος 25—30 ἐκατοστῶν γίνεται
 τὸ δεύτερον σκάλισμα, καθ' ὃ τελεῖται καὶ τὸ παράχωμα, ὁπερ
 συνίσταται εἰς τὸ συγκενρῶναι παρὰ τὸ στέλεχος τοῦ καπνοῦ τὸ
 περίξ χώμα (Σχ. 1). Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ παραχώματος

(Σχ. 1)

θέον αἱ ῥίζαι τοῦ καπνοῦ νὰ μὴ θίγωνται ποσῶς· ἄλλως τὸ
 φυτὸν ταχέως μαραίνεται καὶ ὀπισθοδρομεῖ σπουδαίως ἡ βλά-
 στησις αὐτοῦ. Εἰς τὰς λεπτὰς καὶ ἀβασθεῖς γαῖας τὸ παράχωμα
 γίνεται ἐπιπόλαιον. Τὸ τρίτον σκάλισμα συνίσταται ἀπλῶς
 εἰς τὴν διὰ τοῦ σκαλιστηρίου ἀποκοπὴν τῶν παρασίτων χόρ-
 των, ὅταν ταῦτα ἀναπτυχθῶσιν ἐκ νέου. Ἐὰν δὲ πολλὰ τοι-
 αῦτα παρουσιασθῶσι καὶ πάλιν, δύναται νὰ γίνῃ καὶ τέταρ-
 τον σκάλισμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμῶς οἱ ἐργάται θέον νὰ ᾔη-
 λίαν προσεκτικοί, ἵνα μὴ θραύωσι τὰ φύλλα, τὰ ὁποῖα πλη-
 σιάζουσιν ἤδη εἰς τὴν πλήρη αὐτῶν ἀνάπτυξιν.

Προσέτι πρέπει οἱ ἐργάται, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σκαλι-
 σμάτων καὶ ἰδίως τοῦ παραχώματος, νὰ προσέχωσιν ἵνα μὴ τὸ
 χώμα πίπτῃ ἐπὶ τῶν φύλλων τοῦ καπνοῦ, διότι εὐκόλως
 προσκολλᾶται ἐπ' αὐτῶν κρατούμενον ὑπὸ τῆς γλοιώδους αὐ-
 τῶν ἐπιφανείας. Ἐν Ἀμερικῇ, ἐνθα τὸ παράχωμα καὶ τὰ
 σκαλίσματα γίνονται διὰ τοῦ ἀρότρου καὶ τοῦ ἱππισκαλιστη-
 ρίου, τρία ἢ τέσσαρα τῶν κάτω φύλλων καταστρέφονται ἐντε-

λῶς ὑπὸ τῶν χωμάτων, ἐπομένως ἀποκόπτονται καὶ ἀπορρίπτονται κατὰ τὸ κορυφολόγημα.

Ὅταν μετὰ τὸ παράχωμα ὁ καπνὸς ἀρχίσῃ νὰ παρουσιάζῃ τοὺς κάλυκας τῆς ἀνθίσσεως αὐτοῦ κορυφολογεῖται, δηλαδὴ ἀποκόπτεται ἡ κορυφή αὐτοῦ, ἵνα οἱ χυμοὶ σταθῶσιν εἰς τὰ φύλλα, τῶν ὁποίων ἡ αὐξησις καὶ ἡ πύκνυνσις ἐπιζητεῖται. Τὸ κορυφολόγημα ἐκτελεῖται κατὰ προτίμησιν τὴν ἐσπέραν καὶ ὄχι ἐν ἡμέρᾳ λίαν αὐχνημᾶ καὶ ξηρᾶ.

Διὰ τοῦ κορυφολογήματος συγκαντροῦται ὁ χυμὸς εἰς τὰ φύλλα καὶ προκαλεῖται ἡ εἰς τὰς μασχάλας αὐτῶν ἀνάπτυξις βλαστημάτων· ταῦτα εἶνε ἀπαραίτητον ν' ἀποκόπτονται ὡς ἱξαντλοῦντα τὸ φυτὸν πρὸς ζημίαν τῶν φύλλων.

Οἱ ἡμέτεροι καπνοκαλλιεργηταὶ δὲν συνειθίζουσι τὸ κορυφολόγημα, τινὲς μάλιστα αὐτῶν διατείνονται, ὅτι ἡ κορυφολόγησις τῶν ἡμετέρων καπνῶν καθιστᾷ αὐτοὺς ὑπὲρ τὸ ἔξον βαρεῖς. Τὸ κορυφολόγημα δὲν ἐκτελεῖται ἐπὶ τῶν εὐωδῶν καπνῶν τῆς Ἀνατολῆς (Γανιτζέ, Ἀλμυροῦ κτλ.), διότι φαίνεται, ὅτι συντελεῖ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀρώματος αὐτῶν. Ἐντούτοις πάντες οἱ πρὸς κατασκευὴν πούρων εὐώδεις καὶ ἐκλεκτοὶ καπνοί, οἷον οἱ τῆς Ἀβάννας, τῆς Μανίλης, τοῦ Ὀρινόκου, τῆς Κονεκτικῆς κτλ. κορυφολογοῦνται, ἀφαιμένων ἐπὶ τοῦ καυλοῦ εἴκοσι τὸ πολὺ φύλλων.

Κατὰ τὴν κορυφολόγησιν φρονίζομεν καὶ περὶ τῆς παραγωγῆς σπόρου. Ὅθεν ἐκ τῶν εὐρωστωτέρων καὶ τῶν μᾶλλον πρωίμως ἀναπτυχθέντων ἐκλέγομεν φυτὰ τινὰ, τῶν ὁποίων οὔτε τὴν κορυφήν ἀφαιροῦμεν, οὔτε ἀκολουθῶς τὰ φύλλα. Τὰ φυτὰ ταῦτα ἀφίνομεν νὰ ὠριμάσῃ κανονικῶς τὸν σπόρον αὐτῶν, τὸν ὁποῖον ἐγκαίρως συλλέγοντες ἡλιαζόμεν, καὶ ἀκολουθῶς θέτομεν ἐντὸς πανίνου σακκιδίου καὶ κρεμῶμεν εἰς δωμάτιον ξηρὸν καὶ ἀεριζόμενον, ὅπως χρησιμοπιήσωμεν αὐτὸν κατὰ τὸ ἐπὶ ἔτος.

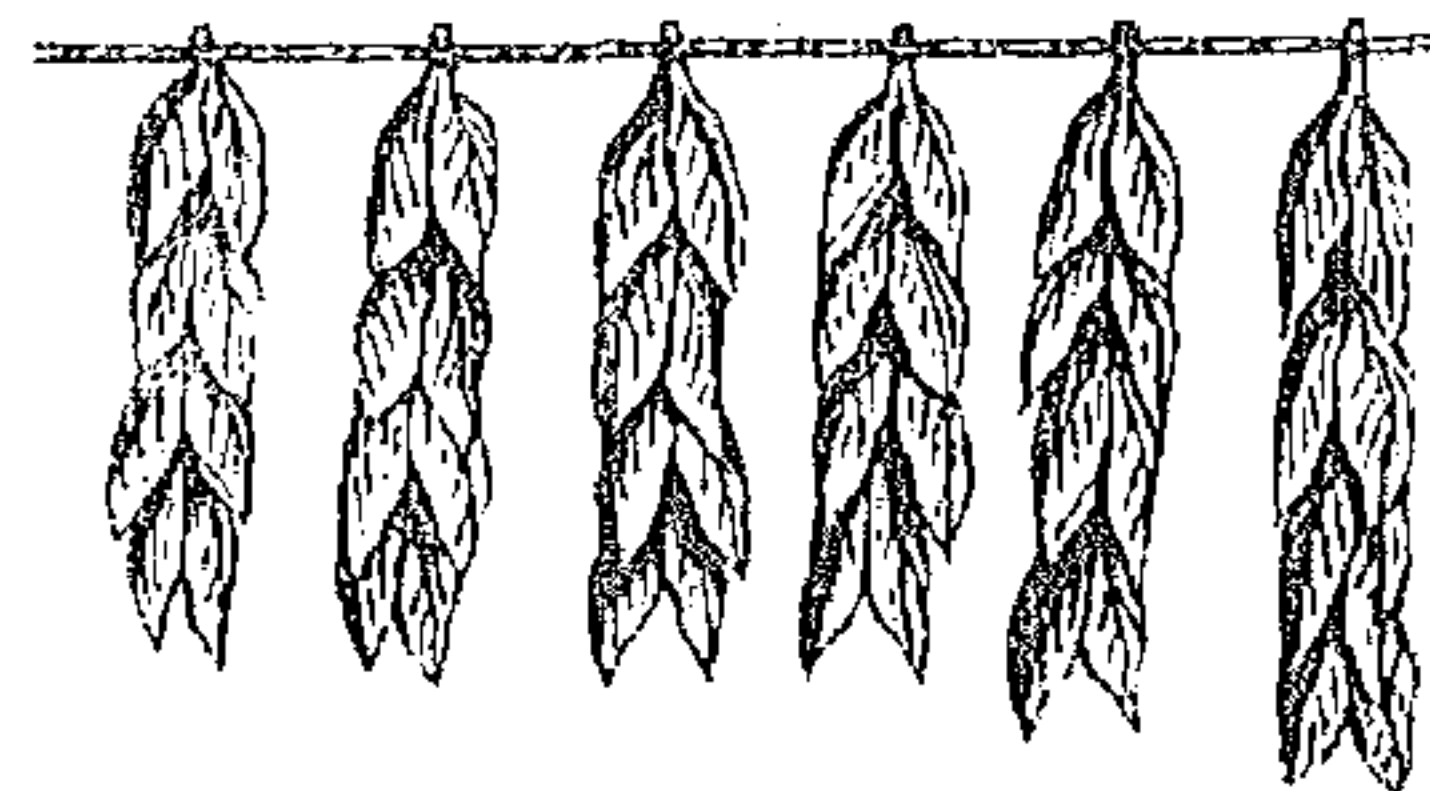
Ἐκαστον φυτὸν παράγει κατ' ἐλάχιστον ὄρον δέκα δράμια σπόρου, ἐπειδὴ δὲ πρὸς σποράν ἐνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου σπείρου ἀπαιτοῦνται δύο μόνον δράμια σπόρου, ὁ σπόρος ἐνὸς φυ-

τοῦ ἐπαρκεῖ πρὸς φύτευσιν δύο περίπου στρεμμάτων καπνοποίου. Οὐχ ἦττον εἶνε προτιμότερον νὰ ποράγῃ τις πάντοτε περισσότερον σπόρον ὅσου ὑπολογίζει ὅτι ἔχει ἀνάγκην.

Ὠρίμανσις, συλλογὴ καὶ ἀποξηράνσεις τοῦ φύλλου.

Ἡ ὠρίμανσις (τὸ ψήσιμον) τοῦ φύλλου γνωρίζεται εὐκόλως ἐκ τῶν ἐξῆς σημείων. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ λαμβάνει ὄψιν μαρμαρώδη παρουσιάζουσα κηλίδας ὡχρᾶς κατ' ἀρχάς, ξανθοκιτρίνους δὲ καὶ ἐξαχούσας ἐν εἶδει φλυκταινῶν ἀκολουθῶς· τὰ πέρατα αὐτοῦ καὶ ἰδίως ἡ κορυφή ἢ αἰχμή συστρέφονται ἑλαφρῶς πρὸς τὰ κάτω. Τὰ ὠριμα φύλλα εἶνε παχύτερα ἢ πρότερον καὶ κολλωδέστερα, κλίνουν δὲ πρὸς τὰ κάτω καὶ θραύονται εὐκόλως. Τὰ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει φύλλα ὀφείν νὰ συλλέγωνται τὸ ταχύτερον, διότι ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς Ἑλλάδος μένοντα πλέον τοῦ δέοντος ἐπὶ τοῦ φυτοῦ ταχέως ἀποβάλλουσι πᾶσαν αὐτῶν τὴν ὑγρασίαν καὶ τρίβονται εὐκόλως.

Εἰς τὰ βορειότερα κλίματα, ὡς εἰς τὴν βορειοτέραν Γαλίαν, εἰς τὰς βορείους Πολιτείας τῆς βορειοαμερικανικῆς ἡμοσπονδίας κτλ. ἀφίενται μόνον τὰ κατέχοντα τὸ μέσον τοῦ στελέχους 15—20 φύλλα, τὰ ὠριμάζοντα ταυτοχρόνως κατὰ τὸν Σεπτέμβριον, ὅτε τὸ φέρον αὐτὰ στέλεχος ἀποκόπτεται καὶ κρεμᾶται, ἐξαρτώμενον ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτοῦ (Σχ. 2), ἐντὸς

(Σχ. 2)

ἐπὶ τούτῳ κατασκευασμένης ἀποθήκης, ἐνθα τελεῖται ἡ ἀποξήρανσις ὑποβοηθουμένη διὰ τεχνιτῆς θερμάνσεως. Παρ' ἡμῶν, ἐνθα ὡς ἐκ τοῦ κλίματος ἡ διάρκεια τῆς βλαστήσεως τοῦ καπνοῦ εἶνε πολὺ μεγαλητέρα ἢ εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, ἐκάστη ρίζα φυομένη ἐν ἐκλεκτῇ γῇ δύναται νὰ φέρῃ καὶ ὠριμάσῃ καὶ μέχρι πεντήκοντα φύλλων. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα τὰ φύλλα δὲν ὠριμάζουσι βεβαίως ταυτοχρόνως, ὅθιν ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκ διαλειμμάτων συλλογῆς αὐτῶν.

Καὶ ὠριμάζουσι μὲν κατ' ἀρχὰς τὰ κατώτερα φύλλα, ἥτοι τὰ πατόφυλλα. Ταῦτα εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐσχισμένα, χωματισμένα ἢ ἄλλως ἐφθαρμένα, δίδουσι δὲ καπνὸν ὑποδεστέρας ποιότητος, τὸν τῶν πατοφύλλων. Τὰ εὐθὺς μετὰ τὰ πατόφυλλα ὠριμάζοντα 10—15 περίπου φύλλα ἀποτελοῦσι τὸ πρῶτον λεγόμενον χέρι, ἥτοι τὸν ἐκλεκτότερον καπνόν, τὰ μετὰ ταῦτα ἄλλα δέκα περίπου φύλλα ἀποτελοῦσι τὸ δεῦτερον χέρι, ἥτοι τὸν καπνὸν δευτέρας ποιότητος. Τὰ τελευταῖα ὠριμάζοντα, ἥτοι τὰ κορυφόφυλλα, ἀπαρτίζουν τὸν καπνὸν τῆς κατωτάτης ποιότητος, εἶνε δὲ τὰ φύλλα ταῦτα μικρὰ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλαῖστον μένουσι σχεδὸν ἥμισυ. Οἱ ἐπιμελεῖς καπνοκαλλιεργηταὶ ἐφιστῶσιν ἰδιόζουσαν προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὴν κατὰ ποιότητος συλλογὴν καὶ ἀποξήρανσιν τοῦ καπνοῦ, ἡ σχετικῶς δὲ μικρὰ αὕτη ἐνόχλησις ἦν λαμβάνουσι ἀμείβεται ἄδῳ ὑπὸ τῷ καπνεμπόρῳ.

Εἴπομεν ἄνωτέρῳ, ὅτι τὰ κορυφόφυλλα ἀπαρτίζουν τὴν κατωτάτην ποιότητα τοῦ καπνοῦ, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τοὺς ἀρωματικούς καπνοὺς τῆς Ἀνατολῆς, ὧν ἀκριβῶς τὰ μικρὰ καὶ κορυφαῖα φύλλα εἶνε τὰ ἐκλεκτότερα.

Τὰ φύλλα δέον νὰ συλλέγωνται λίαν πρῶτ' καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐδίᾳ. Κατὰ τὴν συλλογὴν τίθενται τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου κατὰ τάξιν καὶ τοποθετοῦνται ἐντὸς κοφίνων, κανίστρων ἢ καὶ ἀμαξῶν (κάρων) ὅπως μετακομισθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν ἢ τὴν ἀποθήκην, ἐνθα θὰ παρασκευασθῶσι πρὸς ἀποξήρανσιν. Ἐνταῦθα ἐκφορτώνονται καὶ στοιβάζονται εἰς τινὰ γωνίαν, κλίνοντα

πρὸς τὸν τοῖχον, ἀκολουθῶς δὲ καλυπτόμενα διὰ χονδροῦ παλίου ἀφένται ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐν αὐτοῖς ὑποστῶσιν ἐλαφρὰν ζύμωσιν, ἐν αὐτῇ ἰδρώσῳσιν, ὡς λέγεται. Ἡ ζύμωσις αὕτη δέον νὰ μὴ προχωρῇ πολὺ ὅπως μὴ τὰ φύλλα ἐνἀπτονται σήπωνται. Ἡ ἐφίδρωσις τῶν φύλλων καὶ ἡ μετρία θερμότης, ἣν ταῦτα ὑπὸ τὸ παλιν ἀναπτύσσουσιν, εἶνε ἐνδείξις τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν δέον ν' ἀποκαλυφθῶσι καὶ ν' ἀρχίσῃ ἡ ὀρμάθις αὐτῶν. Τὰ φύλλα ὀρμαθίζονται (ὀρμαθιάζονται) περῶμενα εἰς ῥάμματα ἔχοντα συνήθως μῆκος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρον (πολλοὶ χάριν οἰκονομίας περῶσι τὰ φύλλα εἰς βοῦρλα ἢ λεπτὰς βέργας). Τὰ μετὰ τῶν καπνοφύλλων ῥάμματα ταῦτα λέγονται ὀρμαθοὶ (ὀρμάθαις), ἕκαστος δὲ τούτων δύναται νὰ περιλάβῃ 20, 40 ἢ καὶ 50 φύλλα, ἀναλόγως τοῦ μεγέθους αὐτοῦ καὶ τῶν φύλλων (Σχ. 3).

(Σχ. 3.)

Τὰ φύλλα ἀκολουθῶς ἀποξηραίνονται κρεμαμένων τῶν ὀρμαθῶν ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων οἰκουδμήτου κτιρίου. Ὄταν τὰ φύλλα ἀποξηρανθῶσιν ἀπὸ τὴν μίαν ὕψιν στρέφεται ὁ φέρων αὐτὰ ὀρμαθὸς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην θεωροῦνται δὲ ἐντελῶς ξηρὰ ὅταν ἡ ῥάχις ἢ τὸ μεσαῖον νεῦρον αὐτῶν ἦνε κίτρινον καὶ εὐθραυστον. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τὰ φύλλα τρίβονται εὐκόλως, ἐπομένως ἡ χεῖρις αὐτῶν δέον νὰ γίνηται μετὰ προσοχῆς. Μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν ἀνὰ 5, 10 ἢ 15 ὀρμαθοὶ δένονται ἀπὸ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων διὰ σχοινίου καὶ ἀποτελοῦσιν οὕτω τὰ λεγόμενα τόπια, τὰ ὑποῖα κρεμῶνται μετὰ προσοχῆς εἰς τινὰ ἀποθήκην.

Κατὰ Ὀκτώβριον, ἥτε ἡ ἀτμοσφαῖρα ἄρχηται πληρουμένη ὑγρασίας, τὰ ξηρὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ ἀπορροφῶντα εὐχερῶς αὐτὴν καθίστανται μαλακά. Κατὰ τὴν ἐποχὴν λοιπὸν ταύτην τὰ τόκια καταβιβάζόμενα λύονται, οἱ δὲ ὀρμαθοὶ ἢ κόπτονται εἰς τεμάχια φέροντα ἀνὰ δέκα ἢ καὶ πλείονερ φύλλα ἢ διαλύονται ἐξαγομένων τῶν φύλλων ἀπὸ τῶν ῥαμμάτων (1). Ἐὰν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἕνεκα παρατεταμένης ξηρασίας, τὰ φύλλα δὲν ἦνε εἰσέτι ἄρκετὰ μαλακά, ὅπως χειριζόμενα μὴ τρίβωνται, ὑποβοηθεῖται ἡ μαλάκυνσις αὐτῶν δι' ἐλαφροῦ δι' ὕδατος ῥαντίσματος (σερμπετιάζονται).

Διὰ τῶν οὕτω μαλακυνθέντων φύλλων κατασκευάζονται τὰ δερμάτια (ἢ χειριάς ἢ τὰ χειρόβουλα) ὡς ἑξῆς· τὰ φύλλα ἀνοιγόμενα καλῶς καὶ ἀπλωνόμενα τίθενται ἀνὰ 10, 15 ἢ καὶ 20 τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἔχοντα τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀκολουθῶς δὲ συσπρίγγονται ὁμοῦ περιτυλισσομένων τῶν μίσχων αὐτῶν (τῶν κοτσανίων) δι' ἐνὸς φύλλου ἢ διὰ ῥάμματος. Τὰ δερμάτια ταῦτα ἐναποθηκεύονται διευθετούμενα κατὰ στιβάδας (στοίβας), αἵτινες πιέζονται καλῶς διὰ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐπιθίσεως λίθων ἢ πλακῶν. Κατὰ τὴν στοίβαξιν τὰ δερμάτια τοποθετοῦνται ἔχοντα πρὸς τὰ ἔξω μὲν τῆς στιβάδος τοὺς μίσχους, πρὸς τὰ ἔσω δὲ τὰς κορυφὰς τῶν φύλλων. Δίδεται δὲ συνήθως εἰς τὰς στιβάδας ὕψος μὲν καὶ πλάτος ἀνὰ ἓν περίπου μέτρον, μῆκος δὲ τὸ πολὺ δύο μέτρων.

Ὁ ἐν ταῖς στιβάσι καπνὸς δέον νὰ ἐπιτηρῇται ἐπιμελῶς ἐπὶ ἓνα τοῦλάχιστον μῆνα, διότι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὑφίσταται καὶ δευτέραν ζύμωσιν, ἥτις οὐχὶ ὀλίγον ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ποιότητος αὐτοῦ. Ὅθεν αἱ στιβάδες ἐπιθεωροῦνται συχνά

συρρομένων ἐκ τοῦ κέντρου αὐτῶν δερματίων τινῶν πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐξακριβώσεως τῆς ἐν αὐταῖς θερμοκρασίας. Ὅταν δὲ αὕτη ἦνε ὑπὲρ τὸ δέον ἀνεπτυγμένη, ὅταν ὑπερβαίνη τοὺς 25 βαθμοὺς (ἐκχτυνταθαιρίου), καθίσταται ἀπαραίτητος ἡ διάλυσις τῆς στιβάδος καὶ ὁ ἀερισμὸς τῶν δερματίων, ἵνα οὕτω προληφθῇ ἡ καὶνις (τὸ ἀναμμα). Τὰ δερμάτια ἀερισθέντα καλῶς ἐπαναστοιβάζονται· ἀλλ' ἐὰν μετὰ τινος ἡμέρας ἡ αὐτὴ στιβάς ἐξεταζομένη εὗρεθῇ ἔχουσα μεγάλην θερμοκρασίαν διαλύεται ἐκ νέου, ἐπαναστοιβάζονται δὲ τὰ δερμάτια, ἀφ' οὗ καὶ ἐκ δευτέρου ἀερισθῶσιν. Ἡ ἐκτίμησις τῆς θερμοκρασίας, ἣν δέον νὰ τηρῶσιν αἱ στιβάδες εἶνε ζήτημα παίρας· οἱ πρωτόπειροι θύνκνται νὰ ποιῶσι χρῆσιν θερμοτέρου.

Ἐνα μῆνα περίπου μετὰ τὴν στοίβαξιν ὁ καπνὸς συνήθως πύει θερμαινόμενος, ὅτε διαλυομένων ὀριστικῶς τῶν στιβάδων κατασκευάζονται τὰ δέρματα ἢ τέγκια, τοῦ ἐμπορίου. Ἀπαρτίζονται δὲ ταῦτα ἐκ πολλῶν δερματίων κατὰ τὴν τάξιν τῶν στιβάδων τοποθετουμένων καὶ περιτυλισσομένων σφιγκτῶ ἐντὸς βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Τὰ δέρματα ἢ τέγκια συνήθως ζυγίζουσι 40—50 ὀκάδας ἕκαστον, πολλοὶ ὁμῶς ἐκλεκτοὶ καπνοὶ δένονται εἰς δέρματα 10—20 ὀκάδων.

Τὸ δέρμα εἶνε ἡ μόνη μορφή ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὁ καπνὸς καθ' ἑαυτὴν τὴν Ἀνατολὴν μεταβιβάζεται ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ παραγωγοῦ εἰς τὰς τοῦ ἐμπορίου καὶ ἀκολουθῶς εἰς τὰς τοῦ βιομηχάνου, ὅστις κόπτει ἢ τρίβει αὐτὸν διὰ κάπνισμα ἢ διὰ τράβιγμα (πρεζάρισμα).

Εἰς ἄλλας χώρας τὰ καπνὰ παραδίδονται ὑπὸ τῶν παραγωγῶν εἰς τὸ ἐμπόριον ἐστοιβασμένα ἐντὸς βυτίων (βαρελίων) ἢ κιβωτίων ἢ ἄλλως. Χρησιμεύουσι δὲ ὅχι μόνον πρὸς παρασκευὴν κομμένου καὶ τριμμένου καπνοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς κατασκευὴν τῶν πούρων καὶ τῶν πρὸς μάσθησιν πλακουντίων, εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ὁποίων χωρεῖ τὸ ἀφέψημα τῆς γλυκυρρίζης, ἣν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ ἰδίως οἱ Ἀμερικανοὶ προμηθεύονται ἰδίως ἐν Ἀνατολῇ.

(1) Εἰς πολλὰ μέρη παρ' ἡμῖν συνειθίζουσι ῥάμματα ὡς καὶ καλύμματα πρὸς περιτύλιξιν τῶν δερμάτων μάλλινά καὶ ἰδίως τρίχινά. Ἡ συνήθεια αὕτη εἶνε κακίστη, διότι αἱ πάντοτε ἐν τῷ καπνῷ ἐναπολειπόμεναι ὀλίγαι τρίχες δίδουσιν αὐτῷ καιομένῳ κακίστην ὁσμήν. Δέον νὰ προτιμῶνται ῥάμματα καὶ καλύμματα βαμβακερὰ ἢ κανάβινά.

Ἀτμοσφαιρικά καὶ ἄλλαι προσβολαὶ τοῦ καπνοῦ

Ὁ καπνὸς ἔνεκα τῆς φύσεως αὐτοῦ καὶ ἰδίως ἔνεκα τῆς ταχέως ἀναπτύξεώς του εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον ὑποκειμένων εἰς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς προσβολὰς φυτῶν. Οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι ἢ παραταταμένη ὑγρασία ἢ ξηρασία, ἢ χάλαζα καὶ ἢ πᾶχνη προξινούσιν ἐνίοτε μεγάλας ζημίας εἰς τὰς καπνοφυτείας. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα εὐδὲν ἀνθρώπινον μέσον δύναται νὰ παρακωλύσῃ· εἶνε θεομυνίαι εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται πᾶσαι αἱ καλλιέργειαι.

Ὁ Ῥοζιέρος εἶπεν ὅτι τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, ὅτινες ὑποκίενται εἰς μυρία ἀσθενείας ἀγνώστους τοῖς χωρικοῖς. Αἱ ἀσθενεῖαι δὲ αὗται πολλαπλασιάζονται καθ' ὅσον αὐξάνει ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐζωία τῶν πολιτῶν. Τὸ διὰ τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Γάλλου γεωπόνου δύναται νὰ ἐφαρμωσθῇ πρωτίστως εἰς τὸν καπνόν, ὅστις προσβάλλεται ὑπὸ παντοίων παρασίτων καὶ ἰδίως ὑπὸ πληθύος ἐντόμων, τὰ ὁποῖα λεπτομερῶς περιέγραψεν ἐν ἰδίῳ συγγράμματι ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Φλωρεντίας ἐντομολογικοῦ σταθμοῦ Targioni Tozzetti.

Ἐκ τῶν παρασίτων τούτων τοῦ καπνοῦ τὰ συνηθέστερον ἀπαντώμενα παρ' ἡμῖν καὶ τὰς μεγαλητέρας ζημίας προξινούντα εἰς τὰς ἡμετέρας καπνοφυτείας εἶνε τὸ Ὠίδιον καὶ ὁ Ἀλευρώδης.

Ὠίδιον (κοινῶς μπάστρα) Ἐπὶ τῶν φύλλων τοῦ πλησιάζοντος ν' ἀνθίσῃ καπνοῦ ἐνίοτε παρουσιάζεται λευκὴ οὐσία, ἣτις συνήθως καλύπτει ἀμφοτέρας τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν, καὶ ἢ ὁποία ὀλίγον διαφέρει τῆς οὐσίας, ἣτις ἀναπτύσσεται ἐπὶ τῶν ἀμπέλων τῶν προσβαλλομένων ὑπὸ τοῦ Ὠιδίου. Καὶ πράγματι ἐξεταζομένη ἡ οὐσία αὕτη διὰ τοῦ μικροσκοπίου φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ ἀνθισίς εἶδους Ὠιδίου, τὸ ὁποῖον οἱ μυκητολόγοι ἐκάλεσαν Ὠίδιον τοῦ καπνοῦ (*Oidium tabaci* ἢ *Erysiphe communis*). Ἐὰν ὑπὸ τοῦ παρασίτου τούτου προσβαλλόμενα καπνοφυτὰ παύουσιν αὐξάνοντα, τὰ δὲ φύλλα αὐτῶν συνήθως μένουσι μικρὰ καὶ λεπτά, ἀποξηραίνόμενα δὲ εὐρωτι-

ῶσι καὶ μολύνουσιν εὐκόλως τὰ μετ' αὐτῶν στοιβαζόμενα ὑγιᾶ.

Ἐὰν ὑπὸ τοῦ παρασίτου τούτου προσβαλλόμενα φυτὰ δὲν θεραπεύονται, διότι τὸ θεῖον, ὅπερ μεταχειρίζομεθα ἐπιτυχῶς κατὰ τοῦ Ὠιδίου τῆς ἀμπέλου, μεταδίδει τῷ καπνῷ ἀφόρητον ὁσμὴν. Ὅθεν τὸ φρονιμώταρον εἶνε τὰ προσβεβλημένα φυτὰ ν' ἀποκόπτονται καὶ νὰ καίωνται ἀμέσως, ἵνα οὕτω προλαμβάνηται τοῦλάχιστον ἡ μετάδοσις τῆς νόσου. Ἐπειδὴ δὲ κύρια αἰτία τῆς ἀναπτύξεως τῆς νόσου ταύτης εἶνε ἡ ὑπερβάλλουσα ὑγρασία καὶ ἡ ἑλλειψὶς ἐπαρκοῦς ἀερισμοῦ, ὁ καπνοκαλλιεργητὴς δεῖν νὰ ἐπιστῇ τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν ἐξυγίανσιν τοῦ ἐδάφους διὰ τῆς ἀνορύξεως χανδάκων, ὅταν τοῦτο ᾔηκε πολὺ ὑγρὸν, καὶ εἰς τὴν φύτευσιν, ἣτις, εἰς τοιαῦτα ἐδάφη, δεῖν νὰ γίνησιν ἀραιῶς καὶ κανονικῶς, δηλαδή κατὰ στοίχους.

Ἀλευρώδης. Τῷ 1888 τῇ αἰτήσει κτηματιῶν τινῶν μετέβην εἰς Ἀγρινίον ὅπως ἐξετάσω ἀσθενείαν, ἣτις ἀπὸ τινος προσέβαλλε τὰς καπνοφυτείας τῆς Ἰριχωνίας. Ἐπρόκειτο περὶ μικροτάτου ἡμιπτέρου ἐντόμου, τὸ ὁποῖον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτον ἀγνωστον εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ ὅπερ ὠνόμασα Ἀλευρώδη τοῦ καπνοῦ (*Aleurodes tabaci*, Gennadius (1)). Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο λεπτομερεστάτην περιγραφὴν τοῦ ἐντόμου ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν περισπούδαστον σύγγραμμα αὐτοῦ περὶ τῶν ἐντόμων καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν προσβαλλόντων τὸν καπνόν (2) ὁ πολὺς Targioni Tozzetti, πρὸς ὃν ἀπέστειλα δείγματα.

Οἱ καπνοκαλλιεργηταὶ τοῦ Ἀγρινίου ἀποκαλοῦσι τὸ ἐντομον τοῦτο μυῖραν, διότι ἐν τῇ τελείᾳ αὐτοῦ καταστάσει ἔχει πράγματι μορφήν μικροτάτης μυίας εὐκόλως διακρινομένης ἐκ τῶν καταλεύκων αὐτῆς πεταρυγίων καὶ τῆς πληθύος εἰς ἣν πάντοτε παρουσιάζεται ἐπὶ τῶν προσβεβλημένων καπνοφυτῶν. Ἐν

(1) Βλέπε «Ἑλλήν. Γεωργίαν», 1888, σελ. 1.

2 *Animali ed insetti del tabacco in erba o del tabacco secco*, 1891, σελ. 246.

τῇ ἀτελεῖ του μορφῇ εὐρηται προσκεκολλημένον ἐπὶ τῆς κάτω ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιφανείας τῶν φύλλων, ὅτε ἔχει μέγεθος κοινῶ φθειρὸς καὶ χρῶμα κίτρινον. Ὡπλισμένον δὲ δι' ἀναρροφητήρος, τρυπᾷ τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ φύλλου καὶ ἀπορροφᾷ τοὺς χυμούς.

Εἰς τὰ ξηρὰ ἐδάφη καὶ κατὰ τὰ ξηρὰ ἔτη ἡ πολλαπλασίασις τοῦ ἐντόμου τούτου λαμβάνει τοιαύτας διαστάσεις ὥστε τὰ φύλλα τῶν καπνοφυτῶν πολλάκις εὐρίσκονται σχεδὸν καθ' ὅληκληρίαν κεκαλυμμένα ὑπὸ μυριάδων ἐντόμων πύσης ἡλικίας. Τῶν φύλλων τούτων ἡ ὠρίμανσις γίνεται ἀτελεστέα· ταῦτα κρεμώμενα ὥπως ἀποξηρανθῶσι στάζουν ὑγρὸν ὑπόγλυκον, ὅμοιον τοῦ ὑγροῦ, ὅπερ ὑπάρχει πάντοτε εἰς τὰ ὑπὸ τῶν ψαρῶν καὶ τῶν φθειρῶν προσβάλλόμενα φυτά, καὶ τὸ ὅμοιον κοινῶς καλεῖται μελοῦρα. Ὁ καπνὸς οὗτος δὲν ἔχει τὸ ἀνάλογον βάρος, καπνιζόμενος δὲ ἔχει δυσάρεστον ὀσμὴν καὶ γεῦσιν.

Ὁ Ἀλευρώδης τοῦ καπνοῦ ἀναφάνη κατ' ἀρχὰς περὶ τὸ Ἀγρίνιον, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξηπλώθη καθ' ἅπασαν τὴν πεδιάδα τῆς Τριχωνίας. Παρατηρήθη δὲ ὅτι μετὰ συχνὰς βροχὰς ἐξαφανίζεται, διότι, φαίνεται, ἕνεκα τῆς σμικρότητος καὶ λεπτότητός του, καταστρέφεται εὐκόλως ὑπὸ τῆς βροχῆς. Προσέτι παρατηρήθη ὅτι τὰ πρωῒμως φυτευόμενα καπνὰ δὲν προσβάλλονται τόσον ὑπ' αὐτοῦ, διότι αὐξάνουσι καὶ ὠριμάζουσι τὰ φύλλα αὐτῶν πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεγάλης πολλαπλασιασέως τοῦ ἐντόμου.

Πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Ἀλευρώδους ἐδοκιμάσθησαν διάφοροι οὐσίαι, οἷν τὸ θεῖον, ἡ ἀσβεστός κτλ. πλὴν οὐδεμία τούτων ἀπεδείχθη ἀποτελεσματικὴ. Ἀλλως αὐταὶ ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐν χρήσει ἐντομοφθόροι οὐσίαι καὶ ἂν κατέστρεφον τὸ ἐντομον θὰ ἡλλοίουν τὴν ποιότητα τοῦ καπνοῦ τοσοῦτον ὥστε ἡ θεραπεία θὰ πέβαινε χείρων τῆς νόσου.

Τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα φρονοῦμεν ὅτι δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἀποτελεσματικῶς πρὸς πρόληψιν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐντόμου τούτου καὶ ἄνευ βλάβης τῆς ποιότητος τοῦ φύλλου εἶναι τὰ ἑξῆς· α') εὐθὺς μετὰ τὴν συγκομιδὴν τοῦ προϊόντος δέον

νὰ συλλέγωνται πάντα τὰ στελέχη τῶν καπνοφυτῶν καὶ νὰ καίωνται ἕνα καταστρέφονται τὰ ἐπ' αὐτῶν διαχειμάζοντα σπέρματα τοῦ ἐντόμου· β') μετὰ τὴν καύσιν τῶν στελεχῶν ὁ ἄγρος νὰ ὀργώνηται, νὰ ἐπαναλαμβάνωνται δὲ τὰ ὀργώματα πολλάκις· γ') ὁ καπνὸς δέον νὰ μὴ καλλιεργῇται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄγρου κατ' ἔτος, ἀλλ' ἐκ περιτροπῆς, διαδεχόμενος ἄλλα προϊόντα, ἕνα οἱ κατὰ τὸ ἐπόμενον τῆς καλλιεργείας αὐτοῦ ἔτος παρουσιαζόμενοι Ἀλευρώδεις, μὴ εὐρίσκοντας τὴν κατάλληλον δι' αὐτοὺς τροφήν, καταστρέφονται ἐξ ἀσείας· καὶ δ') ἐὰν ὑπάρχη πρόχειρον ὕδωρ νὰ ποτίζωνται καὶ νὰ ῥαντίζωνται διὰ σύριγγος τὰ καπνοφυτά, ἕνα καταστρέφονται τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐντομα. Ἡ γενικὴ ἐφαρμογὴ πάντων ἢ ἑστω καὶ τινων μόνον τῶν μέσων τούτων δύναται νὰ περιορίσῃ καὶ νὰ ἐξαλείψῃ ὅλοσχερῶς τὸ λίαν ἐπιζήμιον τοῦτο ἐντομον.

Προστούτοις λίαν ἐπιζήμιοι ἀποβαίνουσιν ἐνίοτε εἰς τὰς ἡμετέρας καπνοφυτείας οἱ Κοχλῖαι (σάλιαγγοι) καὶ οἱ Μείμκες (γυμνοσάλιαγγοι), οἵτινες κατατρώγουσι τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ καὶ οἱ ὁποῖοι καταδιώκονται συλλεγόμενοι τὸ πρωῒ ἡ Πρασσοκουρὶς (κρομμυδοφάγος), ἥτις κόπτει τὰς ῥίζας τῶν νεαρῶν ἰδίως φυτῶν καὶ περὶ ἧς ἐλέχθησαν τὰ δέοντα ἐν σελ. 254, 250 καὶ 256 τοῦ τεύχους τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου, καὶ τέλος ἡ Ἀκρίς, ἥτις, ὡς γνωστόν, ὅταν ἐνσκήπτῃ κατὰ πολυπληθὴ σμῆνῃ ἀποβαίνει ἡ ὀλεθριωτέρη μάστιξ ὅχι μόνον τοῦ καπνοῦ, ἀλλὰ καὶ παντὸς καλλιεργουμένου ἢ μὴ φυτοῦ.

Ἐπικίνδυνος ὡσαύτως ἐχθρὸς τοῦ καπνοῦ εἶνε ἡ κλαδώδης Ὀροβάγχη (*Orobanche ramosa*), ἥτις ὀλίγον διαφέρει τῆς Ὀροβάγχης τῶν κυάμων (1), καὶ ἦν μόνον δις ἀπῆντησα ἐν Ἑλλάδι (2).

(1) Περὶ Ὀροβαγγῶν ἐγράφησαν τὰ δέοντα ἐν τῇ «Ἑλλην. Γεωργίᾳ», τοῦ 1894, σελ. 510 καὶ τοῦ 1896, σελ. 249, 255, 251, 252 καὶ 253.

(2) Ἄξιον προσοχῆς εἶνε τὸ σπάνιον τῆς προσβολῆς τοῦ καπνοῦ ἐν

Παραγωγή, κατανάλωσις καὶ φορολογία τοῦ καπνοῦ.

Ἐκατὸν περίπου ἔτη μετὰ τὴν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰσαγωγὴν τῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ, ἡ κατανάλωσις αὐτοῦ ἠϋξήσεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐνωρίτατα κυβερνήσεις τινὲς ἐσκέφθησαν νὰ δη. μιουργήσωσι νέους πόρους φορολογοῦσαι αὐτόν. Καὶ πρώτη μὲν ἦτο ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις (ἐπὶ Ῥισελιέ), ἣτις ἐφορολόγησε τὸν καπνὸν ἀπὸ τοῦ 1621. Ὁμοίως πρώτη ἡ Γαλλία εἰσήγαγε τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ (1674), ὅπερ κατόπιν κατηργήθη, κηρυχθείσης τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου (1791), ὅπως ἐπανιδρυθῇ ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α'.

Κατὰ τὴν «Πρακτικὴν γεωργικὴν ἐγκυκλοπαιδείαν» τὴν πρώτην ἰδέαν τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν μέγαν Ναπολέοντα ἡ ἐν τινὶ ἐσπερίδι παρουσία τῆς συζύγου καπνεμπόρου τινός, ἣνις ἐκοσμεῖτο διὰ πολλῶν καὶ σπανιωτάτων ἀδαμάντων. α"Α ! εἶνε ἡ Περουβία, τὸ ἐμπόριον τοῦ καπνοῦ ! ἀνέκραξεν ὁ αὐτοκράτωρ. Ἀμέσως δὲ τὴν ἐπιστῆκεν ὡς πελόγισεν ὅτι ὁ καπνὸς ἠδύνατο νὰ φέρῃ εἰς τὸ δημόσιον καταμεῖον περὶ τὰ 80 ἑκατομμύρια φράγκων, τὴν δὲ 29 Δεκεμβρίου τοῦ 1810 ὑπέγραψε τὸ διάταγμα δι' οὗ ἀνετίθετο πρὸς ἰδίαν διεύθυνσιν τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ πρὸς ὄφελος τοῦ Κράτους. Οἱ ὑπολογισμοὶ τοῦ Ναπολέοντος ἦσαν ἀκριβεῖς, διότι ἀμέσως ἀπὸ τοῦ 1815 τὸ μονοπώλιον τοῦτο ἔφερεν εἰς τὸ δημόσιον καθαρὸν πρόσοδον 32 ἑκατομμυρίων φράγκων (1).

Ἀνατολῇ ὑπὸ τῆς Ὁροβάγχης, ἣτις συνηθέστατα προξενεῖ σπουδαίας ζημίας εἰς τὰς καπνοφυτείας πολλῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Φρονῶσι οὖν τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν ὁ καπνὸς συνήθως καλλιεργεῖται εἰς γαῖας γονίμους καὶ οὐχὶ σπανίως λιπανομένους, εἰς τὰς ὁποίας, ὡς παρατηρήθη, ἡ Ὁροβάγχη δὲν εὐδοκίμει, δι' ὃ καὶ προτείνεται ἡ διὰ τῶν λιπάνσεων καταπολέμησις αὐτῆς.

(1) Encyclopédie pratique de l'Agriculture, τόμος 13ος, σελ. 38.

Ὁ καπνὸς εἶνε εἶδος πολιτελείας ἐπομένως δικαίως δύναται νὰ φορολογηθῇ ὁδρῶς, ἐφ' ὅσον δὲν παραβλάπτηται ἡ ἐν τῷ τύπῳ ἐνθα φορολογεῖται παραγωγή αὐτοῦ. Ἀκριβοῦν δ' ἐνεκα τούτου τὰ πλεῖστα τῶν Κρατῶν πορίζονται σπουδαῖον μέρος τῶν ἐσόδων αὐτῶν ἐκ τῆς φορολογίας ἢ τοῦ μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ. Ἰνα δὲ καταδείξωμεν τὸ μέγεθος τῆς ὀφελείας, ἣν χώρα τις δύναται νὰ πορισθῇ ἐκ καλῶς διευθυνομένου τοιούτου μονοπωλίου παραθέτομεν ἐνταῦθα ἀριθμοὺς τινάς δεικνύοντας τὰς εἰσπράξεις τῆς διεύθυνσεως τοῦ μονοπωλίου τῶν καπνῶν ἐν Γαλλίᾳ (Régie des tabacs) ἀπὸ τοῦ 1815 μέχρι τοῦ 1892.

Κατανάλωσις καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ καὶ εἰσπράξεις τῆς Διευθύνσεως τοῦ μονοπωλίου.

Ἔτη	Ποσὸν εἰς χιλιόγραμμα	Ἀξία εἰς φράγκα
1815	8,981,403	53,310,470
1820	10,716,122	63,608,095
1825	12,805,981	67,154,733
1830	11,154,911	67,085,124
1835	12,752,463	74,212,258
1840	15,977,242	94,354,035
1845	18,034,016	111,409,615
1850	18,936,917	121,523,632
1855	23,657,911	151,238,059
1860	29,280,003	192,782,492
1865	29,870,361	235,549,880
1870	31,078,469	242,280,472
1872	26,867,321	266,270,075
1875	— —	312,440,000
1877	— —	329,459,500
1887 (καθαραὶ εἰσπράξεις)		301,399,957
1889 » »		305,000,000
1892 » »		307,000,000

ἔχει δὲ τὸ γαλλικὸν μονοπώλιον εἴκοσι ἐργοστάσια, ἐν οἷς ἀσχολοῦνται περὶ τὰς 21 χιλιάδας ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν ἐξ ὧν αἱ 18,000 εἶνε γυναῖκες. Εἰς ταῦτα τῷ 1889 κατηργάσθησαν 36,094,000 χιλιόγραμμα καπνοῦ, ἐξ ὧν κατεσκευάσθησαν 5,952,000 χιλγρμ. ταμβάκου, 24,671,000 χιλγρμ. κομμένου καπνοῦ, 3,418,000 χιλγρμ. πούρων, 1,215,000 χιλιογρμ. τυλιγμένου καπνοῦ (cigarettes) ἰδίως πρὸς μάσησιν καὶ 838,000 χιλιογρμ. σιγαρέτων. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δημοσίου εὐρισκομένης κολοσσιαίας ταύτης βιομηχανίας εἶνε εἰσπραξίς καθαροῦ ἐτησίου εἰσοδήματος ὑπερβαίνοντος τὰ 300,000,000 φράγκων.

Ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα κράτη ἡ ἀδρὰ φορολογία τοῦ καπνοῦ ἀποφέρει σπουδαῖα εἰσοδήματα ὡς ὁ κατωτέρω πίναξ ἐμφαίνει

Καθαρὸν ἐτήσιον ἔσοδον ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ

Ἐν Γαλλίᾳ	(1892)	περίπου φρ.	307,000,000
» Αὐστροουγγαρίᾳ	(1892)	» »	260,000,000
» Ἰταλίᾳ	(1892)	» »	160,000,000
» Ρωσίᾳ	(1881)	» »	100,000,000
» Ἰσπανίᾳ	(1888)	» »	90,000,000
» Γερμανίᾳ	(1886)	» »	55,900,000
» Ρουμανίᾳ	(1890)	» »	24,000,000
» Τουρκίᾳ		» »	24,000,000
» Βελγίῳ		» »	8,000,000
» Σερβίᾳ		» »	5,000,000
» Ἑλλάδι	(1893)	» »	3,143,000(1)

1) *Ἦτοι δραχμαὶ (πρὸς 175 λεπτὰ τὸ φράγκον) 5,500,000. Εἰς τὸ πρὸν τοῦτο δὲν συμπεριλαμβάνεται τὸ καθαρὸν ἔσοδον ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ σιγαρογράφου, ὅπερ ἔσοδον τῷ 1893 ἀνῆλθεν εἰς δραχμὰς 2,044,070.

Ἀλλὰ περιορίζεται πρᾶγματι ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ἐν τῇς αὐξήσεως τῶν ἐπὶ τούτου φόρων; Ἄν καὶ πολλοὶ ἔχουσι τὴν γνώμην ταύτην, πρὸς ὑποστήρηξιν τῆς ὑποίας φέρουσι στατιστικὰς πληροφορίας ὀρισμένων χωρῶν, οὐχ ἥττον φαίνεται ὅτι δὲν συμβαίνει τοῦτο πανταχοῦ. Ὅπως δὲ ποτε ὁ κατωτέρω πίναξ δεικνύει τὸ πρὸν τῆς κατ' ἔτος καὶ κατ' ἄτομον κατανάλωσιν τοῦ καπνοῦ εἰς τὰς κυριώτερας χώρας.

Ἐν Φινλανδίᾳ		γραμμαῖα	100
» Ρουμανίᾳ		»	200
» Ἑλλάδι	(1893)	»	585(1)
» Ἰταλίᾳ	(1895)	»	610
» Ἀγγλίᾳ		»	660
» Ρωσίᾳ		»	680
» Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ		»	918
» Γαλλίᾳ	(1889)	»	970
» Σκανδιναυίᾳ		»	1135
» Τουρκίᾳ		»	2000
» Γερμανίᾳ		»	2045
» Αὐστρίᾳ		»	2270
» Βελγίῳ		»	2500
» Ὁλλανδίᾳ		»	2600
» Ἑλβετίᾳ καὶ Ἡν. Πολιτείας		»	2700

Ἡ κατὰ προσέγγισιν ἐτησίᾳ παραγωγή καπνοῦ ἀνὰ τὴν ὀφῆλιν ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείας (1890)	χιλιόγραμμα	226,000,000
» Ἀγγλικαῖς Ἰνδίαις	»	180,000,000
» Ρωσίᾳ	(1892)	» 72,000,000
» Οὐγγαρίᾳ	(1892)	» 53,000,000
» Ὁλλανδικαῖς Ἰνδίαις	»	45,000,000

1) Τοῦτο εἶνε τὸ ἐπίσημον ἐξαγόμενον, ἀλλ' οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἀμφισβολία ὑπάρχει ὅτι δὲν ἀντιπροσωπεύει τὴν πραγματικὴν κατ' ἄτομον κατανάλωσιν ἐν Ἑλλάδι, ἥτις εἶνε πολὺ ἀνωτέρα.

ἐν Γερμανίᾳ	(1887)	»	45,000,000
» Τουρκίᾳ	»	»	35,000,000
» Γαλλίᾳ	»	»	22,000,000
» Βρασιλίᾳ	»	»	15,000,000
» Κούβᾳ	»	»	10,000,000
» Αὐστρίᾳ	»	»	10,000,000
» Ὀλλανδίᾳ	»	»	6,000,000
» Ἰταλίᾳ	(1893)	»	6,000,000
» Ἀγ. Δομηνίκῳ	»	»	5,000,000
» Ἀλγερίᾳ καὶ Τύνιδι	»	»	5,000,000
» Φιλιππίναις νήσοις	»	»	5,000,000
» Κολομβίᾳ	»	»	4,000,000
» Ἑλλάδι	»	»	4,000,000
» Ρουμανίᾳ	(1895)	»	4,000,000
» Πόρτῳ Ρίκῳ	»	»	2,000,000
» Βελγίῳ	»	»	2,000,000
» Σουηδίᾳ	»	»	1,000,000
Ἐν ὅλῳ χιλιόγραμμα			575,000,000

Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο δεόν νὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλα 225 περίπου ἑκατομμύρια χιλιογράμμων καπνοῦ παραγομένου εἰς τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Σινικὴν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Περσίαν καὶ ἄλλας ἀσιατικὰς καὶ εὐρωπαϊκὰς χώρας μὴ ἀναγραφομένας ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι. Ὡστε ἔχομεν ἑτησίαν παγκόσμιον παραγωγὴν καὶ κατανάλωσιν καπνοῦ 1000 ἑκατομμυρίων χιλιογράμμων.

Τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο ποσὸν κατεργασμένου καπνοῦ (ἐν κατεστάσει πούρων, πλακουντίων, ταμβάκου ἢ κομμένου καπνοῦ) εἰάν ὑπολογισθῇ πρὸς τρεῖς δραχμὰς κατὰ χιλιόγραμμον, ἰσοδυναμεῖ πρὸς τρία δυσεκατομμύρια δραχμῶν, ὥς οἱ ὀνητοὶ κατ' ἔτος τρέπουσιν εἰς νέφη πραγματικοῦ καπνοῦ παρὰ τῆς διαμαρτυρίας τῶν ὑγιεινολόγων, τῶν μισοκαπνιστῶν καὶ τῶν ἀντικαπνιστικῶν συλλόγων, οἵτινες εἰς μάτην μοχλοῦσιν ὅπως ἀποτρέψωσι τοὺς πολλοὺς ἀπὸ τοῦ καπνίζεσθαι.

Παραγωγή καὶ κατανάλωσις καπνῶν Τουρκίας.

Ἡ Τουρκία παράγει κατὰ μέσον ὄρον καὶ κατ' ἔτος τὰ ἑξῆς ποσὰ καπνῶν.

	παραγωγή εἰς ὀκάδ.	ἄξια κατ' ὀκτὼν εἰς γρόσια
Σαμφουντος καὶ Τραπεζουντος	7,000,000	5
Μικρὰς Ἀσίας	4,800,000	4
Ἀλβανίας καὶ Ἡπείρου	1,400,000	5
Μακεδονίας	7,600,000	15
Θράκης	2,200,000	5
Συρίας καὶ Παλαιστίνης	2,400,000	6
Νήσων	1,600,000	4
Ἐν ὅλῳ	27,000,000	

Τὰ ἄριστα τῶν καπνῶν τῆς Τουρκίας εἶνε τὰ τῆς Θράκης, τὰ ἐπικαλούμενα τῆς Καβάλας (Ξάνθης, Γενιτζέ), διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξάγονται ἐκ τοῦ λιμένος τούτου, καὶ τὰ τῆς Συρίας, τὰ ὀναμαζόμενα Λατάνιε διότι ἐξάγονται ἐκ τοῦ μικροῦ τῆς Συρίας λιμένος Λατάκια (Ἑλατάκια), ἐνθα ἤκμαζεν ἄλλοτε ἡ Λαοδίκεια.

Ἐκ τῶν παραγομένων ἐν Τουρκίᾳ καπνῶν ἐξάγονται ἑτησίως περίπου 10 ἑκατομμύρια ὀκάδες, ἐξ ὧν

διὰ τὴν Αὐστροουγγαρίαν	ὀκάδ.	3,000,000
» Ῥωσίαν	»	2,500,000
» Αἴγυπτον	»	2,000,000
» Ἀγγλίαν καὶ Γερμανίαν	»	1,600,000
» Ρουμανίαν	»	500,000
» Ἰταλίαν	»	300,000
» Γαλλίαν	»	100,000

Ὡστε μένουσιν διὰ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν τῆς Τουρκίας ὀκάδες 17,000,000.

Ταῦτα κατὰ πληροφориᾶς τοῦ 1887.

Παραγωγή καπνών και φορολογία

καπνών εν 'Ελλάδι (1).

«Αί ὀλικαὶ ποσότητες τῆς ἐν 'Ελλάδι ἐτησίως παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ καὶ αἱ στρεμματικαὶ ἐκτάσεις τῶν καπνοφυτειῶν κατὰ τὰ ἔτη 1889—1893 ἦσαν αἱ ἐπόμεναι.

Ἔτος παραγωγῆς	Ἐκτάσεις καπνοφυτειῶν εἰς στρέμματα	Ποσότητες παραχθεῖσαι καπνοῦ εἰς ὀκάδας
1889	64,789	3,335,398
1890	63,940	3,361,098
1891	57,501	2,859,493
1892	58,147	3,134,614
1893	67,440	2,840,102
Ἐτήσιος μέσος ὅρος		3,106,141

«Μεταξὺ τῶν 70 ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ὁ καπνὸς καλλιεργεῖται εἰς 46, αἵτινες καὶ δύνανται κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ἐτησίως παραγωγῆς νὰ ταξινομηθῶσιν εἰς ὁκτὶ κατηγορίας.

1). Κατηγορία παραγωγῆς 700—800,000 ὀκάδων, εἰς ἣν περιλαμβάνεται μία καὶ μόνη ἐπαρχία ἡ τῆς Καρδίτσας.

2). Κατηγορία παραγωγῆς 300—400,000 ὀκάδων καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ τάσσονται δύο ἐπαρχίαι, ἡ τοῦ Ἄργους καὶ ἡ τῆς Τριχωνίας.

3). Κατηγορία παραγωγῆς 150—250,000 ὀκάδων· ἐν αὐτῇ τάσσονται αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Μεσολογγίου, τῆς Βονίτσας, τῆς Φθιώτιδος καὶ τῆς Ναυπλίας.

4). Κατηγορία παραγωγῆς 75—100,000 ὀκάδων, ἐν ἣ

τάσσονται αἱ ἐπαρχίαι Τρικκάλων, Ἀλμυροῦ, Τυρνάβου, Δομοκοῦ, Φαρσάλων καὶ Ὄρους.

5). Κατηγορία παραγωγῆς 50—75,000 ὀκάδων, ἐν ἣ τάσσονται αἱ ἐπαρχίαι Λαρίσσης καὶ Βάλτου.

6). Κατηγορία παραγωγῆς 20—50,000 ὀκάδων, ἐν ἣ τάσσονται αἱ ἐπαρχίαι Λοκρίδος καὶ Παρνασσίδος.

7). Κατηγορία παραγωγῆς 5—20,000 ὀκάδων, ἐν ἣ τάσσονται αἱ ἐπαρχίαι Ἀρτης, Κορινθίας, Βόλου, Εὐρυτανίας, Ξηροχωρίου, Καλαβρύτων, Ἐπιδαύρου=Λιμηρᾶς, Ἀγυῖας καὶ Μέσης τῆς Κερκύρας καὶ

8). Κατηγορία παραγωγῆς μέχρι 5,000 ὀκάδων, ἐν ἣ τάσσονται αἱ ἐπαρχίαι Τροιζηνίας, Λεβαδείας, Ἀττικῆς, Θηβῶν, Ἠλείας, Πατρῶν, Κυνourίας Τριφυλίας, Λακεδαιμόνος, Καρυστίας, Κρανταίας Καλαμπάκας, Σπετσῶν, Καλαμών, Χαλκίδος, Θήρας, Ναυπακτίας, Μαντινείας, Αἰγιαλείας καὶ Οἰτύλου.

«Κατὰ τοὺς ἰσχύοντας νῦν ἐν 'Ελλάδι νόμους περὶ καπνοῦ, ὡς παραγωγικαὶ τοῦ καπνοῦ ἐπαρχίαι καὶ κατὰ συνέπειαν εὐνοούμεναι ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς σχετικῆς φορολογικῆς νομοθεσίας, θεωροῦνται αἱ παράγουσαι ἐτησίως ποσὸν καπνοῦ ὑπερβαῖνον τὰς 20,000 ὀκάδας καὶ εἶνα αἱ ἐπόμεναι·

α' ἡ τῶν Τρικκάλων, β' ἡ τῆς Καρδίτσας, γ' ἡ τῆς Λαρίσσης, δ' ἡ τοῦ Δομοκοῦ-Φαρσάλων, ε' ἡ τοῦ Τυρνάβου, ς' ἡ τοῦ Ἀλμυροῦ, ζ' ἡ τῆς Φθιώτιδος, η' ἡ τῆς Λοκρίδος, θ' ἡ τῆς Παρνασσίδος, ι' ἡ τῆς Ναυπλίας, ια' ἡ τοῦ Ἄργους, ιβ' ἡ τοῦ Μεσολογγίου, ιγ' ἡ τῆς Τριχωνίας, ιδ' ἡ τῆς Βονίτσας, ιε' ἡ τοῦ Βάλτου καὶ ις' ἡ τοῦ Ὄρους.

«Αἱ ἐπαρχίαι αὗται, ταξινομούμεναι κατὰ τὸν μέσον ὅρον τῆς ἀποδόσεως καπνοῦ εἰς ὀκάδας κατὰ στρέμμα λαμβάνουσι τὴν ἐπομένην σειράν.

(1) Κατὰ πληροφoρίας τοῦ κ. Α. Κ. Δαμβέργη, τέως τμηματάρχου παρὰ τῇ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἑπαρχίαι	Καπνοφυτεῖαι εἰς στρέμ. κατὰ τὸ ἔτος 1892	Παραχθεῖσαι ποσότητες κα- πνοῦ εἰς ὀκάδας κατὰ τὸ ἔτος 1892	Μέσος ὅρος ὑποδόσεως ὀκάδων κα- πνοῦ κατὰ στρέμμα
Καρδίτσης	8,330	687,000	82
Λαρίσσης	1,160	87,640	75
Παρνασσίδος	404	30,020	74
Τριχωνίας	5,800	395,000	68
Γρικκάλων	1,315	82,000	62
Τυρνάβου	630	37,200	59
Μεσολογγίου	3,550	201,000	56
Ἄργους	7,150	397,000	55
Δομ. καὶ Φαρσάλων	2,067	107,100	51
Ὀρους	1,033	53,059	51
Φθιώτιδος	3,928	192,300	48
Ναυπλίας	10,150	442,900	43
Λοκρίδος	1,230	52,700	42
Βάλτου	1,180	46,250	39
Βονίτσης	4,326	143,600	33
Ἀλμυροῦ	3,000	85,000	28

«Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἰσχυοῦσης νῦν φορολογικῆς νομοθεσίας τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ εἶναι ἐλευθέρα, ἡ κατοχὴ ὁμῶς καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ εἰς φύλλα καπνοῦ ἐπιτρέπεται δυνάμει ἀδείας τοῦ ἀρμοδίου οἰκονομικοῦ ἐφόρου, ἐκδιδομένης τῇ προηγουμένῃ παροχῇ ἐγγυήσεως. Τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης ἀπαλλάσσονται οἱ παραγωγοὶ τῶν ὀρισθεισῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραγωγικῶν τοῦ καπνοῦ δεκαεῖς ἐπαρχιῶν, ἐφ' ὅσον ὁ καπνὸς αὐτῶν εἶναι ἀποταμιευμένος ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ δήμου ἐν ᾧ παρήχθη καὶ οἱ κάτοχοι τούτου δὲν ἐνεργοῦσιν ἐμπόριον καὶ ἄλλου καπνοῦ ἐκτὸς τοῦ τῆς ἰδίας αὐτῶν παραγωγῆς.

«Ἡ κοπὴ τοῦ καπνοῦ καὶ ἡ ἐκ τούτου κατασκευὴ σιγαρέτων ἐπιτρέπεται μόνον εἰς δημόσια καπνοκοπτήρια. Ὁ πρὸς κοπὴν καπνὸς εἰσκομίζεται ἐν αὐτοῖς, ζυγίζεται διὰ τῆς πλάστιγγος τοῦ δημοσίου καὶ ἀφοῦ καταβλήθῃσιν ὑπὸ τοῦ εἰσκομίσαντος

ὁ κατ' ὀκτὼ φόρος τῆς καταναλώσεως ἐκ δραχ. 5.20, τὸ ἔξοδον τῆς κοπῆς ἐκ λεπτῶν 20 καὶ τὰ τέλη τῶν ταινιῶν ἐκ λεπτῶν 40 περίπου, ἤτοι ἐν ὅλῳ 5.80 κατ' ὀκτὼ, κόπτεται ὁ καπνὸς καὶ παρέχεται τῷ εἰσκομίσαντι κεκομμένος ἢ μετασκευασμένος εἰς σιγαρέττα ἐντὸς δοχείων περιβαλλομένων διὰ ταινιῶν.

«Τὸ ποσὸν τοῦ κοπέντος ἐν τοῖς δημοσίοις καπνοκοπτήριοις πρὸς κατανάλωσιν ἐν τῷ Κράτει κατὰ τὸ ἔτος 1893 καπνοῦ(1) μὲν ἦτο 967,219 ὀκάδες, τουμπεκίου (2) δὲ 26,864 ὀκάδες, ἤτοι ἐν ὅλῳ ὀκάδες 994,083 ἐπὶ πληθυσμοῦ τοῦ Κράτους 2,187,208.

«Τὸ εἰσπραχθὲν ποσὸν κατὰ τὸ ἔτος 1893 ἐκ τοῦ δικαιώματος τῆς καταναλώσεως τοῦ κοπέντος καπνοῦ ἦτο 5,169,221 δραχμαί, ἐξ ἐξόδου κοπῆς 198,816 δραχμαί καὶ ἐξ ἀντιτίμου ταινιῶν 417,514, ἤτοι ἐν ὅλῳ προέκυψεν ἀκαθάριστον ἔσοδον δραχ. 5,785,551, ἀφαιρουμένων δὲ τῶν ἐν γένει ἐξόδων προέκυψεν ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ καθαρὸν ἔσοδον 5,540,980 (3) »

Ἐἵδομεν ἄνωτέρῳ ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῆς ἑτησίης παραγωγῆς καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι εἶναι 3,106,000 ὀκάδες περίπου. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καταναλίσκεται ἐν τῷ τόπῳ ἐν ὧς ἔγγιστα ἑκα-

(1) Καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι γίνεται κυρίως χρῆσις πρὸς κατασκευὴν σιγαρέττων· μικρὸν ποσὸν ἐκ τούτου καπνίζεται διὰ καπνοσυρίγγων καὶ ἐλάχιστον μετατρέπεται εἰς ταμβάκον. Συνήθως διακρίνονται τοῦ καπνοῦ τρεῖς ποιότητες ἀξίας δραχ. 1—3 κατ' ὀκτὼ.

(2) Τὸ τουμπεκίον καλλιεργεῖται ἰδίᾳ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἀργους, Μεσολογγίου, Ναυπλίας, Τριχωνίας καὶ Φθιώτιδος, καπνίζεται δὲ διὰ τῶν ναργιλέδιων. Διακρίνονται καὶ τοῦ τουμπεκίου τρεῖς ποιότητες καὶ ἡ τιμὴ αὐτῶν εἶναι δραχ. 1—3 κατ' ὀκτὼ.

(3) Τὸ ἔσοδον τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ καὶ μόνον καὶ δὲν συμπεριλαμβάνεται ἐν αὐτῷ καὶ τὸ ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ σιγαροχάρτου ἔσοδον, ὅπερ ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος 1893 εἰς ἀκαθάριστον μὲν 2,375,084, καθαρὸν δὲ 2,044,070. Ἡ ἀναλογία τῆς φορολογίας τοῦ σιγαροχάρτου κατ' ὀκτὼ καπνοῦ εἶναι 2,40 δραχ.

τομμύριον οκάδες, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐξάγεται ὡς ἐν τῷ ἐπομίνῳ πίνακι φαίνεται.

Ἐξήγαγεν ἡ Ἑλλὰς οκάδας καπνοῦ

Χῶραι	1890	1891	1892	1893	1894
Διὰ Ἀγγλίαν	84,585	131,611	186,387	255,113	44,537
» Αἴγυπτον	1,650,478	310,121	100	782	12,881
» Γαλλίαν	70,109	286,602	357,592	149,795	244,051
» Γερμανίαν	1,138	—	33,841	285,664	146,099
» Ὀλλανδίαν	1,965	384,614	747,461	887,788	824,778
» Ῥουμανίαν	27,644	66,952	46,839	46,046	101,036
» Τουρκίαν	405,416	122,185	543,396	287,741	414,119
» Ἄλλας χώρ.	53,619	83,292	117,506	65,180	69,827
Ὅλικόν ποσόν	2,619,964	1,666,373	2,015,720	2,078,109	1,857,231

Ο καπνὸς ὡς ἐντομοκτόνον φάρμακον.

Ὁ καπνὸς ἀπὸ πολλοῦ χρησιμοποιεῖται ἐπιτυχῶς καιόμενος ἐν ταῖς σέρραις πρὸς καταπολέμησιν τῶν ψωρῶν καὶ τῶν φθειρῶν τῶν προσβαλλόντων τὰ ἐν αὐταῖς ἀνατρεφόμενα φυτά, ὑπάρχουσι δὲ καὶ εἰδικὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καπνιστήρια.

Λίαν ἐπιτυχῶς προστούτοις καταπολεμοῦνται ἐν ὑπαίθρῳ αἱ κάμποι καὶ οἱ φυτόφθιρες διὰ λεπτοτάτης κόνεως καπνοῦ· κοινὰ δὲ ἐντομοκτόνος κόνις, ἐν εἴδει ταμβάκου, παρασκευάζεται πρὸ πολλοῦ ἐκ τῶν ἀπορριμμάτων τῶν καπνεργασείων καὶ συχνότατα χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθοκόμων καὶ τῶν λαχανοκόμων ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀφέψημα τοῦ καπνοῦ διαλελυμένον ἐν ὕδατι ἀπὸ πολλοῦ χρησιμοποιεῖται πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὑπὸ τῶν κηπουρῶν καὶ τῶν δεινδροκόμων. Ἄλλως τὴν ἐντομοφθόρον ιδιότητα τοῦ καπνοῦ γνωρίζουσι κάλλιστα καὶ αἱ οἰκοδέσποιναί, αἵτινες, ὅπως προφυλάξωσι τὰ μάλλινα ὑφάσματα ἀπὸ τῶν προσβολῶν τοῦ σκόρου, ἐγκλείουσι μεταξὺ τῶν πτυχῶν τούτων σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ φύλλα καὶ ψήγματα καπνοῦ.

Προστούτοις ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ, ἐν καταστάσει κόνεως ἢ διαλύσεως ἀφεψήματος ἀπεδείχθη ἀποτελεσματικωτάτη καὶ κατὰ τῶν παρασίτων τῶν κατοικιδίων ζώων, ὑπὸ τὸν ὄρον τὸ φάρμακον νὰ χρησιμοποιῆται ἐν μέτρῳ. Ἡ ἄμετρος χρῆσις κόνεως ἢ διαλύσεως ἀφεψτήματος καπνοῦ πρὸς θεραπείαν φθειριῶντος ζώου δύναται νὰ ἔχῃ δυσαρέστους συνεπείας.

Ἡ ἐντομοφθόρος δύναμις τοῦ καπνοῦ ἐγκτεται εἰς τὴν ἐν αὐτῷ παρουσίαν ἀλκαλοειδοῦς λίαν δηλητηριώδους, τῆς νικοτίνης· ἡ δηλητηριώδης δὲ αὕτη οὐσία εἶνε ἀκριβῶς ἡ βλάπτουσα καὶ τοὺς ὑπερμέτρως καπνίζοντας.

Ἡ νικοτίνη εἰς τινα καπνὰ εὐρίσκεται ἐν ἀσημάντῳ μόνον ποσότητι, ἐνῶ ἄλλα περιέχουσι τοιαύτην καὶ μέχρι 12 ο)ο. ὡς λόγου χάριν εἶδος ῥωσικοῦ καπνοῦ καλουμένου mackhorca (1).

Κατὰ κανόνα τὰ ξανθὰ καπνὰ, οἷα εἶνε τὰ τῆς Ἀνατολῆς, ὡς καὶ τὰ ἐκλεκτὰ ἐλαχίστην ποσότητα νικοτίνης περιέχουσιν, ἐνῶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν διατηροῦντα βελύχρωμα ἐνέχουσι μεγάλην σχετικῶς ποσότητα ἐκ τῆς δηλητηριώδους ταύτης οὐσίας (2), τοιαῦτα δὲ εἶνε τὸ ἀνωτέρω μνημονευθέν εἶδος mackhorca, τὰ εὐτελείστερα εἶδη καπνοῦ τοῦ βαβαρικοῦ Παλατινάτου (Phalz), τὰ ὅποια ἐνίοτε περιέχουσι μέχρις 8 ο)ο νικοτίνη (3), καὶ ἄλλα.

Οἱ κατωτέρω δύο πίνακες (Α' καὶ Β') δεικνύουσι τὸ ποσὸν τῆς νικοτίνης, ὅπερ περιέχουσι ἄφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἐλληνικὰ καὶ ἄφ' ἑτέρου τὰ καπνὰ ἄλλων χωρῶν.

1) N. Bogdanoff et Cie. Extrait de tabac, son importance et son usage, σελ. 8.

(2) Φρονῶ ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ τῆς περιεκτικότητος εἰς νικοτίνη τῶν καπνῶν, προκύπτει κυρίως ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποξηράσεως αὐτῶν. Παρατηροῦμεν ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τῶν θερμότερων χωρῶν καπνὰ, τὰ ἀποξηραίνόμενα εἰς τὸ ὑπαίθρον καὶ ὑπὸ ἡλιακὰς ἀκτῖνας θερμότητας, εἶνε πτωχώτερα εἰς νικοτίνη, ἐνῶ τὰ καπνὰ τῶν βορειότερων χωρῶν, τὰ συλλεγόμενα μετὰ τῶν στελεχῶν αὐτῶν, διὰ τεχνιτῆς δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θερμοκρασίας ἀποξηραίνόμενα, εἶνε πλουσιώτερα. Ἀλλ' ἡ ἀκρίβεια τῆς παρατηρήσεως ταύτης μόνον διὰ πολλῶν συγκριτικῶν ἀναλύσεων δύναται νὰ ἐξακριβωθῇ.

(3) Α. Χρηστομάνος. Ἐγχειρίδιον χημείας· τόμος Β', σελ. 761.

Πίναξ Α'. Ποσὸν νικοτίνης περιεχόμενον εἰς 100 μέρη ξηροῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ κατὰ τὰς ἀναλύσεις τοῦ κ. Α. Κ. Δαμβέργη.

Καπνὸς Ἀγνίας	1,350
» Ἀλμυροῦ	1,230
» Ἄργους	1,198
» Ἄρτης	1,868
» Βάλτου	1,944
» Βονίτης	1,382
» Βώλου	1,900
» Ἐπιδάουρου Λιμηράς	0,766
» Εὐρυτανίας	1,942
» Καλαβρύτων	1,881
» Καρδίτης	1,188
» Κορινθίας	0,810
» Λαρίσης	1,090
» Λοκρίδος	1,004
» Μείσης Κερκύρας	1,822
» Μεσολογγίου	1,760
» Ναυπλίας	0,918
» Ξηροχωρίου	0,767
» Ὀρους	1,620
» Παρνασσίδος	1,350
» Τρικκάλων	1,512
» Τριχωνίας	0,820
» Τυρνάβου	1,090
» Φαρσάλων	1,112
» Φθιώτιδος	1,641
Τουμπεκίον Ἀργους	2,840
» Μεσολογγίου	1,836
» Ναυπλίας	1,274
» Τριχωνίας	0,648
» Φθιώτιδος	2,268

Πίναξ Β' Ποσὸν νικοτίνης περιεχόμενον εἰς 100 μέρη ξηροῦ καπνοῦ διαφόρων χωρῶν. Κατὰ τὸ L'alcool et le tabac τοῦ Riant (σελ. 183).

Καπνὸς τῆς Ἀνατολῆς	ἴχνη
» » Ἑλλάδος	»
» » Ῥωσίας	»
» » Οὐγγαρίας	»
» » Ἀραβίας	2.00
» » Βρασιλίας	2 00
» » Ἀβάννης	2.00
» » Παραγουάνης	2.00
» » Μαριλάνδης	2.29
» » Ἀλσατίας	3.24
» » Pas-de Calais	4.96
» » Κεντούκης	6.09
» » Ille-et-Vilaine	6.20
» » Nord	6.36
» » Βιργινίας	6.87
» » Lot-et-Garonne	7.35
» » Lot	7.36

Ἐκ τῶν δύο τούτων πινάκων ἱξάγεται ὅτι ὡς πρὸς τὴν πλουσιότητα εἰς νικοτίνην ὑπάρχει μεγίστη διαφορὰ ἀπὸ καπνοῦ εἰς καπνόν· οὕτω κατὰ τὰς ἀναλύσεις τοῦ κ. Δαμβέργη ἐνῷ ὁ καπνὸς τῆς Ἐπιδάουρου Λιμηράς περιέχει νικοτίνην μόνον 0.766 ο|ο τὸ τουμπεκίον τοῦ Ἀργους περιέχει 2.268 ο|ο δηλαδή τὸ τριπλάσιον· κατὰ δὲ τὸν πίνακα τοῦ Riant ἐνῷ οἱ καπνοὶ τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας περιέχουσι μόνον ἴχνη νικοτίνης, οἱ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν καὶ τῆς Γαλλίας περιέχουσιν 6—7 ο|ο. Ἐπομένως προκείμενον περὶ χρησιμοποίησιν τοῦ καπνοῦ ὡς ἐντομοκτόνου δὲν πρέπει νὰ λαμβάνηται οἷσδῃποτε καπνός, ἀλλὰ νὰ ἐκλέγηται ὁ πλουσιώτερος εἰς νικοτίνην· ποῖοι δὲ τῶν ἑλ-

ληνικῶν καπνῶν εἶνε οἱ πλουσιώτεροι δεικνύουσιν αἱ ἀνωτέρω λεπτομερεῖς ἀναλύσεις τοῦ κ. Δαμδέργη.

Ἄλλ' ἡ παρασκευὴ τῆς κόνεως ἢ τοῦ ἀφεψήματος τοῦ καπνοῦ πρὸς θεραπείαν τῶν ὑπὸ καμπῶν ἢ φθειρῶν προσβαλλομένων φυτῶν εἶνε ἐργασία ἀπαιτούσα εἰδικὰ ὄργανα ὅπως ἐκτελεσθῇ πρεπόντως. Ἐπομένως οἱ κηπουροὶ καὶ οἱ δενδροκόμοι οἱ ποιοῦντες χρῆσιν τῆς κόνεως ἢ τοῦ ἀφεψήματος τοῦ καπνοῦ προτιμῶσι νὰ προμηθεύωνται τὰς οὐσίας ταύτας ἐτοιμους. Ποῦ δὲ αἱ οὐσίαι αὗται πωλοῦνται καὶ πῶς χρησιμοποιοῦνται ἐξετέθη λεπτομερῶς ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑλληνικῇ Γεωργίᾳ» (1).

ΔΙΑΤΙ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝ ΞΕΝΑ ΑΥΓΑ

Δὲν πρέπει ν' ἀπορῶμεν διατί εἰσάγομεν ξένα αὐγά· πολλοὶ λόγοι ἐξηγοῦσι καὶ δικαιολογοῦσι τοῦτο, ὁ ἰσχυρότερος δ' ἀπάντων εἶνε ἡ αἰσχροὶ πολιτική.

Σήμερον θὰ ᾔτο ἀπολύτως ἀσύμφορος ἡ εἰσαγωγὴ ὠῶν ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐὰν ἐπὶ τῆς ἀληθμονήτου ἐποχῆς τῆς πρωθυπουργίας τοῦ θείου (τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου) ὁ ἀνεψιὸς (ὁ κ. Κ. Ἀγγελόπουλος) δὲν ἐπέμενε καὶ δὲν ἐπετύγχανε τὴν ἄρσιν τῆς ἀπαγορεύσεως εἰσαγωγῆς τοιούτων λόγῳ φυλλοξήρας. Ἄλλ' ὁ τότε γενικὸς γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν ἀνεψιὸς τοῦ θείου τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ κ. Κ. Ἀγγελόπουλος προηλείφθη διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, χάριν δὲ τῶν ψηφοφόρων τοῦ εἰσαγωγέων ὠῶν ἐπέμεινε καὶ κατηργήθη ἡ διττῶς εὐεργετικὴ φυλλοξηρικὴ διάταξις περὶ ἀπαγορεύσεως εἰσαγωγῆς ὠῶν συνασκευασμένων ἐν ἀχύροις.

(1) Βλέπε «Ἑλλην. Γεωργίαν», 1888, σελ. 246, 1890, σελ. 19 καὶ 1896, σελ. 271.

Ἦτο δὲ ἡ διάταξις αὕτη διττῶς εὐεργετικὴ, διότι προέβλεπεν ὅχι μόνον περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῆς φυλλοξήρας, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς αὐγῶν ἐν τῷ τόπῳ. Ἐξ ἄλλων παρομοίων ἀπαγορεύσεων εἰδῶν δυναμένων εὐκόλως νὰ παραχθῶσιν ἐν τῷ τόπῳ λπεδεῖχθη ὅτι ταῦτα, ἀπαγορευομένης τῆς εἰσαγωγῆς των, ὅχι μόνον δὲν σπανίζουσι, ἀλλὰ καὶ ταχέως ὑποτιμῶνται τοσοῦτον ὥστε καθίσταται πλέον ἀσύμφορος ἡ ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγὴ των καὶ ἂν ἐπιτρέπετο αὕτη. Παραδείγματα: τὰ γεώμηλα, τὰ κρόμμου, τὰ σάρωθρα.

Τὰ γεώμηλα, πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῆς των, μᾶς ἤρχοντο εἰς μέγιστα ποσὰ ἐκ Τεργέστης, Μάλτας, Ἰταλίας, καὶ Γαλλίας καὶ τὰ ἡγοράζομεν τότε πρὸς μίαν δραχμὴν (μὲ φράγκον 100) κατ' ὄκταν, ἤδη εἰς οὐδεμίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους πωλοῦνται πλέον τῶν 40 λεπτῶν (μὲ φράγκον 175) κατ' ὄκταν, ἤρχισε δὲ νὰ γίνηται καὶ ἐξαγωγὴ τοιούτων.

Τὰ κρόμμου, πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῆς των, μᾶς ἤρχοντο κατὰ μεγάλα ποσὰ ἐκ Τουρκίας καὶ ἰδίως ἐκ Σάμου καὶ συνέβαινε νὰ πωλῶνται καὶ μέχρις 80 λεπτῶν (μὲ φρ. 100) κατ' ὄκταν· ἤδη ἡ ἐγχώριος παραγωγὴ τῶν κρομμύων ἐπαρκεῖ ὅχι μόνον διὰ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξαγωγὴν σπουδαίων ποσῶν, τρώγομεν δ' αὐτὰ πρὸς 20 τὸ πολὺ λεπτὰ (μὲ φράγκον 175) τὴν ὄκταν.

Σάρωθρα μέχρι τοῦ 1889 δὲν παρήγοντο ἐν τῷ τόπῳ ἱκανὰ διὰ τὴν κατανάλωσιν, ἀνεπληροῦντο δὲ τὰ ἐλλείποντα διὰ τῆς ἐκ Τουρκίας, Αὐστρίας, Ἰταλίας καὶ Γαλλίας εἰσαγωγῆς τοιούτων. Ἐνεούτοις ἀπηγορεύθη ἡ ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγὴ σαρῶθρων παρὰ τῆς διαμαρτυρίας ἀμπόρων τινων, ἔκτοτε δὲ τόσον ἀνεπτύχθη ἡ ἐγχώριος παραγωγὴ σκούπας, ὥστε ἤδη ὅχι μόνον ἐπαρκῶμεν ἀλλὰ καὶ ἀγοράζομεν τὰ σάρωθρα πρὸς 40 λεπτὰ ἑκάστον ἀντὶ τῶν 60 καὶ 70 λεπτῶν τὰ ὑποῖα ἐπληρώνομεν ἄλλοτε.

Ἀς ἀπαγορευθῇ λοιπὸν καὶ πάλιν, κύριε Ἀγγελόπουλε

βουλευτά, ἡ εἰσαγωγή αὐγῶν συνασκευασμένων ἐν ἀχύροις, ἵνα μὴ ὑπάρχη οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ὑπάνοια μεταδόσεως τῆς φυλλοξήρας καὶ ὅπως ἀναπτυχθῇ ἡ ἐγγύριος ὡπαγωγὴ.

ΤΑ ΑΥΓΑ

ΚΑΙ Η «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ»

ΥΒΡΙΖΟΥΣΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΣ

(Ἐκ τῆς «Ἀκροπόλεως» τῆς 28 Ἰουνίου).

Τὸ ὕψος τῆς περιφρονήσεως, ἣν ὁ κ. Π. Γεννάδιος ἀνέκαθεν αἰσθάνεται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τῆς «Παλιγγενεσίας» τὸ γνωρίζουσιν οὗτοι καλῶς, ἐπομένως δὲν ἀναμένουσιν ἀπάντησιν εἰς τὰς σημερινὰς τῶν πάλιν κατ' αὐτοῦ ὕβρεις, πρὸς ἐκστόμωσιν τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσά τῶν εἶνε τόσον τροχισμένη χάρις εἰς τὴν ἀνεκτικότητα τῆς ἐλληνικῆς δικαιοσύνης.

Ἄλλως ὁ ἐκθέσας ἐν τῇ προχθεσινῇ «Ἀκροπόλει» τὸν αἷτιον τῆς μεγάλης ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῆς ὧν ἐγνώριζεν ὅτι τοῦτο ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐβλάπτεται τὰ συμφέροντα τοῦ κ. Κ. Ἀγγελοπούλου, ἀλλὰ καὶ θὰ τὰ ὑπεστήριζε, διότι ἐνφ' αἷς πᾶσαν ἄλλην χώραν τὸν αἷτιον τοῦτον, τὸν κ. Ἀγγελόπουλον δηλαδὴ, θὰ τὸν ἔπερναν μὲ τὰ κλούβια αὐγά, τὰ ἐκ Βάρνης μάλιστα ἤδη ἐν ἀφθονίᾳ κομιζόμενα, ἐνταῦθα πολλοί, ἐκ συμφέροντος ἢ ἐκ δέους, θὰ σπεύσωσι νὰ τὸν συγχαρῶσιν. Ἀκριβῶς δὲ ταῦτα γνωρίζων καὶ ὁ κ. Ἀγγελόπουλος ἔσπευσε νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῇ «Παλιγγενεσίᾳ» τὸν κατὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς εἰσαγωγῆς ὧν Φιλιππικόν, ἐν ᾧ παρουσιάζει ἑαυτὸν ὡς σωτῆρα τοῦ θυλακίου τῶν ὠοφάγων.

Ἄλλ' ἐκ τούτων, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι οὐχὶ ὀλίγοι θὰ σί-

κτείρωσι τὸν τόπον τοῦτον, ἐνθα καὶ τὰ ὕψιστα τῶν γενικῶν συμφερόντων οἱ ἰδιοτελεῖς, μοχθηροὶ τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, διὰ τῆς στρεψοδικίας καὶ τοῦ ψεύδους, τῆς κολακείας ἢ τῆς ἀπειλῆς, ἱπιτυγχάνουσι νὰ ἐκμεταλλεύωνται τὰ γενικά ταῦτα συμφέροντα, ὑβρίζουσι δὲ καὶ διαβάλλουσι τῇ ἀνοχῇ τῆς δικαιοσύνης, ἱκείνους, οὓς θεωροῦσι προσκόμματα εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν. Δίαν πρόσφατον παράδειγμα τοιούτων διαβολέων καὶ ὑβριστῶν ἐκμεταλλευτῶν γενικῶν συμφερόντων, ἔχομεν τοὺς ἐπὶ μῆνας ἐκλαρυγγισθέντας ὑπὲρ τῆς ἄρσεως τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῆς ἐλασιπυρήνος.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 26 Ἰουνίου 1896.

Ἀγρεκόλας.

ΠΕΡΙ ΑΣΦΟΔΕΛΟΥ

Τῷ κ. Ε. Ζ.

Ὁ Ἀσφόδελος (*Asphodelus microcarpus* ἢ *ramosus*), ὁ κοινῶς παρ' ἡμῖν καλούμενος Σφένδοουκλας, Σφερδοῦκλι, ἢ Σπερδοῦκλα (1) εἶνε φυτὸν ὑπαγόμενον εἰς τὸ ἐμώνυμον γένος (2) καὶ τῆς οἰκογενείας τῶν Λειριωδῶν.

Τὸ φυτὸν τοῦτο εἶνε κοινότατον καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολήν, ὡς καὶ εἰς πάντα σχεδὸν τὰ μέρη τῆς με-

(1) Κατὰ τὸν κ. Χελδράϊχ ὁ Ἀσφόδελος καλεῖται ἐν Ἀμοργῷ Ἀσφόνδηλος ἢ Σφόνδηλος, ἐν Σίφνῳ Ἀκαρόνι καὶ ἐν Πάρῳ Ἀρβηκας. Κατὰ τὸν Sibthorp ἐν Λακωνίᾳ καλεῖται Σπουρδάκυλα, κατὰ δὲ τὴν «Πανδώραν» (τομ. ΙΒ' σελ. 335) ἐν Κυθήροις Σφενδοῦκλι.

(2) Κατὰ τὸν κ. Χελδράϊχ τέσσαρα εἶδη Ἀσφοδέλων Ἀπαντῶνται ἐν Ἑλλάδι, ἧτοι Α. *microcarpus*, Α. *tenuifolius*, Α. *fistulosus* καὶ Α. *albus*. Τούτων κοινότερον εἶνε τὸ πρῶτον.

σημερινῆς Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀφρικῆς (1). Φύεται εἰς πάντα σχεδὸν τὰ ἐδάφη καὶ ἰδίως εἰς τὰ εὐήλια καὶ ξηρά, ὡς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πετρώδη, καὶ φέρει κονδυλώδεις ρίζας ὡς τὰς τῆς δαλείας καὶ φύλλα παρκαπλήσια τῶν τοῦ πράσου, ἀνθοφόρον δὲ καυλὸν λεῖον διακλαδούμενον καὶ φέροντα πολλὰ μικρὰ ὑπόλευκα ἄνθη. Τὸν ἀνθοφόρον καυλὸν τοῦ ἀσφοδέλου οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν ἀνθερικόν.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ Ἀσφοδέλος ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ πίνθους· δι' αὐτοῦ ἐστολίζοντο οἱ τάφοι, διότι ὑπατίθετο ὅτι ἐκ τῶν ριζῶν του ἐτρέφοντο αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων, αἵτινες διέρχονται τὴν Στύγα εἰσέρχονται καὶ ἐφοίτων εἰς λειμῶνα ἀσφοδεῶν (2), δηλαδὴ εἰς λειμῶνα ἐν ᾧ ἐφύοντο ἀσφόμελοι.

Αἱ κονδυλώδεις ρίζαι τοῦ ἀσφοδέλου ἐτρέγοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ἀλλ' ἰθὺς θεωροῦντο ὡς εὐτελεστάτη τροφή (3). Ἀπιδι-

(1) Τὸν Ἀσφοδέλον εὖρον ἐν Κύπρῳ φυόμενον ἐν ἀφρονίᾳ.

(2) π' Ὡς ἐφάμην, ψυχὴ δὲ ποδώκεος Αἰακίδαο
«φοῖτα μακρὰ βιβῶσα, κατ' ἀσφοδεῶν λειμῶνα».

(Ὀδ. Λ, 538).

«... αἶψα δ' ἴκοντο κατ' ἀσφοδεῶν λειμῶνα

ἐνθα τε ναύουσι ψυχαί, εἶδωλα καμόντων».

(Ὀδ. Ω, 13).

(3) «Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειρα».

Ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἡσίοδου, Πρόκλος, προκειμένου περὶ τοῦ χωρίου τούτου (Ἔργα καὶ Ἡμέραι, 41) λέγει ὅτι αὐτὰ εὐτελεστάτα τῶν βρωτῶν ἀφ' ὧν τρέφασθαι δυνατόν, τὴν μαλάχην καὶ τὸν ἀσφοδέλον· καὶ γὰρ ἐκ τούτων χυλὸν ἐσκεύαζον εἰς βρώσιν.

Ὡς εὐτελεῆς βρώμα ἀναφέρονται αἱ ρίζαι τοῦ ἀσφοδέλου καὶ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τοῖς ἐξῆς· «Θυμιάζω δέ σου ξένον, ὦ Σόλων, ἐν Δηλίοις ποιησάμενος ἑναγχεὶ τὸν μέγαν καθαρυδόν, οὐχ ἰστέρησε παρ' αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν κομιζόμενα τῆς πρώτης ὑπομνήματα τροφῆς καὶ δαίγματα μετ' ἄλλων εὐτελεῶν καὶ αὐτοφυῶν μαλάχην καὶ ἀσφόμελον ὧν εἰκὸς ἐστὶ καὶ τὸν Ἡσίοδον ἡμῖν προξενεῖν τὴν λιτότητα καὶ ἀφελειν (Συμπόσιον τῶν ἐπτὰ σοφῶν· Κεφ. 14)».

Ὡς ἐδώδιμον ἀναφέρει τὴν ρίζαν τοῦ ἀσφοδέλου καὶ ὁ Θεόφραστος (Ψυτ. Ἱστορία 7, 12, 1).

δοντο δὲ εἰς αὐτὰς καὶ παντοῖαι ἱαματικαὶ ἰδιότητες (1).

Ἡ συνείθεια τῆς χρήσεως τῶν ριζῶν τοῦ ἀσφοδέλου ὡς τροφῆς τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται ὅτι διεσώθη ἐν Ἀφρικῇ, ἐνθα κατὰ τὸν Dupuis (2) εἰς ἐποχὰς σιτοδείας οἱ ἰθαγενεῖς ἀναμιγνύοντες τὸν πολτὸν τῶν ριζῶν τούτων μετὰ ἀλεύρου σίτου ἢ κριθῆς καὶ ὀλίγου ἄλατος παρασκευάζουσιν εἶδος ἄρτου.

Ὁ αὐτὸς Dupuis λέγει ὅτι τὰς ρίζας τοῦ ἀσφοδέλου τρώγουσιν ἀπλείστως οἱ χοῖροι, ἀλλαχοῦ δὲ (3) συμβουλεύεται νὰ χρηγῶνται αὐταὶ εἰς τοὺς χοίρους ἐβρασμέναι ὅπως ἐξουδετεροῦται ἡ δριμεῖα αὐτῶν γεῦσις.

Αἱ ρίζαι τοῦ ἀσφοδέλου περιέχουσι ἱκανὴν ποσότητα ἀμύλου, δι' ὃ ἐν Γαλλίᾳ πρὸ τεσσαρακονταετίας, ἔτα, ἕνα καὶ τῶν προξενηθειῶν ὑπὸ τοῦ Ὠιδίου ζημιῶν εἰς τοὺς ἀρπαλῶνας, ἡλαττώθη σημαντικῶς ἡ οἶνοπαρχωγὴ, ἐδοκιάσθη ἡ χρησιμοποίησις τῶν ριζῶν τούτων πρὸς παραγωγὴν οἶνοπνεύματος.

Ἀποφέρουσι δὲ 8 ο]ο περίπου οἶνόπνευμα, ὅπερ κατὰ τὸν Dupuis εἶνε ποιότητος οὐχὶ κακῆς (4). Τοιαύτη ἀπόπειρα, κατὰ τὸν κ. Χαλδράϊχ, ἐγένετο πρὸ ἐτῶν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ τὸ παραχθὲν οἶνόπνευμα εἶχεν ὀσμὴν καὶ γεῦσιν ἰδιάζουσιν, δριμεῖαν καὶ δυσάριστον (5). Μήπως τοῦτο προσήρχετο ἐκ τῶν ἀτελεῶν τότε ἐν χρήσει μέσων πρὸς ἀπόσταξιν;

Ἀλλ' ἡ σπουδαιότερά ἐν Ἀνατολῇ χρῆσις τῶν ριζῶν τοῦ ἀσφοδέλου εἶνε ἡ ἐκ τούτων παραγωγὴ κόνης, ἣν τὸ ἡμέτερον εἰσαμολόγιον ἀγνοῶ διὰ τὴν ἀποκαλεῖ ἀσφοδέλειον καὶ ἐξ ἧς, τῇ προσθήκῃ ὕδατος, παρασκευάζεται τὸ τσιρίτσι, ἡ γνωστὴ κόλλα ἢ καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν χρησιμοποιουμένη ὑπὸ τῶν

(1) Διοσκορίδης. Περὶ ὕλης ἱατρικῆς· Β', 199. Εἰς τὰ «Γεωπονικά» αἱ ρίζαι τοῦ ἀσφοδέλου ἀναφέρονται καὶ ὡς φάρμακον κατὰ διαφόρων ἀσθενειῶν τοῦ χοίρου (βλ. 19, κεφ. 6 καὶ 7).

(2) Encyclopédie pratique de l'Agriculture. Τόμος Β', σελ. 635.

(3) Dizionario d'agricoltura. Τόμος Γ', σελ. 157.

(4) Encyclopédie de l'agriculture. Τόμος Β', σελ. 635.

(5) Die Nutzpflanzen Griechenlands, σελ. 8.

βιβλιοδετῶν τῶν παγματοποιῶν καὶ ἰδίως ὑπὸ τῶν ὑποδηματοποιῶν.

Ἐκ τῆς κόνεως ταύτης εἰσάγει ἡ Ἑλλάς κατ' ἔτος περὶ τὰς 30 χιλιάδας ὀκάδων, ὧν τὸ μέγιστον μέρος προέρχεται ἐκ Τουρκίας καὶ δὴ ἐκ Σαμψούντος καὶ Καρασσούντος, αἵτινες εἶνε τὰ κυριώτερα κέντρα τῆς ἐξαγωγῆς ἀσφοδελαίου.

Ἐνταῦθα ἐγένετο ἀπόπειρα παραγωγῆς ἀσφοδελαίου ἐκ ῥιζῶν τῶν εἰς τὰ περίξ αὐτοφυομένων ἀσφοδέλων, ἀλλ' εἴτε ἐνεκα ἀγνοίας τῶν λεπτομερειῶν τῆς παρασκευῆς τῆς κόνεως ταύτης εἴτε ἐνεκα τῆς ἀκαταλληλότητος τῆς ποιότητος τοῦ ἐγχωρίου ἀσφοδέλου ἢ δοκιμὴ ἀπέτυχεν· ἡ παραχθεῖσα κόνις δὲν εἶχε τὴν κολλητικὴν δύναμιν τοῦ ἐκ Τουρκίας προερχομένου ἀσφοδελαίου.

Κατὰ πληροφορίας ἃς ἔλαβον, ἀλλ' εἰς τὰς ὁποίας δὲν δύναμαι ν' ἀποδώσω μεγάλην ἀκρίβειαν, ἐν Σαμψούντι τὸ ἀσφοδέλειον ἢ τσιρίσι παρασκευάζεται ὡς ἑξῆς·

Αἱ ῥίζαι τοῦ ἀσφοδέλου συλλέγονται κατὰ Ἰούλιον ἢ Αὐγούστον, ἀφ' οὗ δὲ ἀποξηρανθῶσι καλῶς εἰς τὸν ἥλιον, ἀλίθονται εἰς μύλον μετὰ ἴσου μέρους ὀρόβου ἢ ἀραβοσίτου. Ἡ κατὰ τὴν ἄλυσιν προσθήκη ὀρόβου ἢ ἀραβοσίτου σκοπὸν ἔχει ὡς λέγεται τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἀλέσεως καὶ τὴν μετρίσιν τῆς δυνάμεως τοῦ τσιρισίου. Τὸ οὕτω ἐπιτυγχανόμενον ἄλευρον εἶνε τὸ γνωστὸν ἐν τῇ ἐμπορίᾳ ἀσφοδέλειον ἢ τσιρίσι, τὸ ὁποῖον ἐνταῦθα πωλεῖται λιανικῶς πρὸς 2 ἕως 2 ¹/₂ δραχ. κατ' ὀκάν.

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Ἡ καῖσα βερύκοκκα. Τῷ κ. Τ. Δ. Καῖσα βερύκοκκα λέγομεν ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ἡ σὰρξ δὲν εἶνε προσκεκολλημένη εἰς τὸν πυρῆνα, ἀλλ' ἀποτελεῖ περίβλημα εὐχερῶς ἀποσπώμι-

νον τοῦτου ἀκέραιον. Καῖσα λέγονται προσέτι καὶ τὰ βροδάκινα τῶν ὁποίων ἡ σὰρξ ἀποσπᾶται εὐχερῶς ἀπὸ τοῦ πυρῆνος. Οἱ Κύπριοι καλοῦσι καῖσιᾶ (προφέρουσι καῖσα 1) μόνον τὰ πρῶϊμα βερύκοκκα, τὰ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων κηπουρῶν καὶ ὁπωροπωλῶν λεγόμενα τσαουλιᾶ. Φαίνεται ὅτι ἡ λέξις καῖσι εἶνε παραφθορὰ τῆς τουρκικῆς κάισερλι, ἥτις σημαίνει ἐκ τῆς Καισαρείας, ὅθεν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προέρχονται αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ποικιλίαι τῶν βερύκοκκων.

Ἡ σήψις τῶν σταφυλῶν. Τῷ κ. Ε. Ο. Ἡ σήψις τῶν σταφυλῶν καὶ ἰδίως τῆς σταφίδος προέρχεται ἐκ τῆς προσβολῆς κρυπτογάμου (*Botrytis cinerea*). Ἀλλὰ τὸ παράσιτον τοῦτο ἀναπτύσσεται μόνον ὅταν αἱ σταφυλαὶ ᾔνε ἤδη προσβεβλημέναι ὑπὸ τῆς πυραλίδος, τῆς κογγυλίδος ἢ ἄλλου ἐντόμου, βοηθῇ δὲ καιρὸς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑγρὸς. Πίρυσιν αἱ σταφίδες δὲν προσεβλήθησαν ὑπὸ τῆς σήψεως, ὡς κακῶς διέγνωσεν ὁ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν ἀποσταλῆς εἰς Πελοπόννησον γεωπόνος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ περονόσπορου ὡς ἀκριβέστατα ἐξηκρίβωσα καὶ ἐκ δειγμάτων καὶ ἐκ πληροφοριῶν, ἃς ἐκ πλείστων μερῶν τῆς Πελοποννήσου ἔλαβον.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ καὶ εἰς τὴν Ἑσπαλίαν πόλεμος κατὰ τῶν σταφυδετῶν. «Τὸ προεδρεῖον τῆς *Unione lombarda fra i negozianti di vini* παρουσιάσθη εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως Rudini καὶ παρέστησε τὴν ἀνάγκην τῆς λήψεως μέτρων κατὰ τῶν ἐν ταῖς ἰταλικαῖς πόλεσι κατασκευαστῶν σταφιδιτῶν οἴνων, διὰ τῆς διαδόσεως τῶν ὁποίων μέγιστα ζημίαι προξανοῦνται εἰς τὴν ἰταλικὴν ἀμπελουργίαν καὶ εἰς τὰ δημοτικὰ ταμεία. Ὁ πρωθυπουργὸς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ

(1) Βλέπε «Ἑλληνικὴν Γεωργίαν», 1895, σελ. 315.

δξετάσῃ τὸ ζήτημα καὶ θὰ μεριμνήσῃ περὶ λήψεως τῶν καταλλήλων μέτρων πρὸς περιστολὴν τῆς καταχρήσεως ταύτης».

Ἡ σταφίδες ἐν Ῥωσίᾳ. Ὁ κ. Καράκχλος, γράφει ὁ «Νεολόγος» Πατρῶν, ἔλαβεν ἐξ Ὁδησποῦ λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίες περὶ τῆς σταφίδος. «Ἐίμαι εἰς θέσιν, γράφει ὁ ἐπιστέλλων, νὰ σᾶς πληροφορήσω, μαθὼν ἐκ λίαν ἀξιοπίστου πηγῆς, ὅτι ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1886 ἐπιβάλλεται ἡ φορολογία τῆς σταφίδος μόνον ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον θὰ πλεονάσῃ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν 600,000 πουτίων. Κατ' ἀρχάς, ὡς σᾶς εἶχον γράψαι, ἐπρόκειτο περὶ ἀσυνδοσίας μόνον 200,000 πουτίων, ἀλλὰ ταῦτα ἠὺξήθησαν βραδύτιρον εἰς 600,000, ἴσον μὲ 20,000,000 λίτρας. Πέραν τοῦ ποσοῦ τούτου ἡ σταφὶς θὰ φορολογῇται. (Βλέπε προηγούμενον τεύχος, σελ. 329)».

Πόλεμος κατὰ τοῦ οἴνου. Ἀπὸ τινος ἐν αὐτῇ τῇ οἰνοφόρῳ Γαλλίᾳ διεξάγεται πόλεμος κατὰ τοῦ οἴνου καὶ κατὰ πάντων τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Πολλοὶ ἐπιστήμονες, προεξάρχοντος τοῦ Δάρεμβεργ, διατείνονται ὅτι τὸ οἰνόπνευμα εἶναι ἀπλούστατα δηλητήριο, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ οἴνῳ, καὶ ἰδίως ἐν τῷ μέλανι οἴνῳ, ἀποβαίνει δραστικώτερον ἢ ἐν ἄλλοις ποτοῖς. Ἐνταῦθεν, καὶ ἕνεκα τῆς εὐκολωτέρας νόθευσης εἰς τὴν ὑπόκεινται οἱ μέλανες οἶνοι, προέκυψεν ἡ ἀντὶ τούτων προτίμησις καὶ μεγαλητέρα ἐξόδευσις τῶν λευκῶν οἴνων. Ἡδὴ πολλοὶ ἐν Γαλλίᾳ ἤρχισαν καὶ νᾶπέχουσιν ἀπολύτως τῆς χρήσεως τοῦ οἴνου.

Ἡ οἰνοποιεῖα ἐν Ῥωσίᾳ. Κατὰ τὸν ἐν Ὁδησπὶ γενικὸν πρόξενον τῆς Ἰταλίας ἡ Ῥωσία δύναται ἤδη νὰ καταταχθῇ μετὰ τῶν οἰνοφόρων χωρῶν, ταχέως δὲ ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην θὰ ὑπερβῇ τὴν Γερμανίαν. Αἱ δύο δυτικαὶ ἡπαρτίαι τῆς Ῥωσίας αἱ παράγουσαι τοὺς ἐκλεκτοτέρους οἶνους εἶνε ἡ Βεσσαραβία καὶ ἡ Ταυρίς. Ἀλλ' ἐξαίρετοι οἶνοι παράγονται καὶ εἰς τὰ ἐν Κριμαίᾳ αὐτοκρατορικὰ κτήματα. Ἐν

Βεσσαραβίᾳ ἤδη καλλιεργοῦνται 60 περίπου ποικιλίαι ἀμπέλων ἐπὶ ἐκτάσεως 864,000 στρεμμάτων. Ἀλλ' οἱ ὑπὸ τῶν χωρικῶν παραγόμενοι οἶνοι, ἕνεκα τῆς κακῆς τῶν παρασκευῆς, πωλοῦνται εἰς εὐτελεῖς τιμὰς. Ἐντούτοις πολλοὶ Γερμανοὶ καὶ Γάλλοι ἐγκατασταθέντες ἐκεῖ πρὸ πολλοῦ, παράγουσιν οἶνους ἐκλεκτούς, προσομοιάζοντας τοὺς τῆς Βουργουνδίας καὶ πωλουμένους μετὰ τριτίαν πρὸς φρ. 1.25 κατὰ φιάλην.

Ἡ καθὼν σεθῆρων, κεχρισμένων ἔσωθεν καὶ ἐξωθεν διὰ σιμέντου, γίνεται μεγάλη χρῆσις ἀπὸ τινος ἐν Ἀλγερίᾳ καὶ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ ἀντὶ τῶν ξυλίνων. Σιδηρὰ καὶ ὀδὴ χωρητικότητος ἐξακοσίων ἑκατολλίτρων (47 περίπου χιλιάδων ὀκάδων) ἔχει ὕψος πέντε μέτρων, τὰ δὲ τοιχώματα αὐτῆς πάχος ἐννέα ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Αἱ καθόδαι αὐταὶ εἶνε πολὺ οἰκονομικώτεραι καὶ διαρκέστεραι τῶν ξυλίνων.

Βιομηχανικὴ χρῆσις τοῦ οἰνοπνεύματος. Ἐξακολουθοῦσιν αἱ συζητήσεις καὶ αἱ ἐρευναι πρὸς βιομηχανικὴν χρῆσιν τοῦ οἰνοπνεύματος. Ἡ πρὸς φωτισμὸν χρῆσις αὐτοῦ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποψιν εἶνε δυνατή. Τοῦτο ὑπεστήριξεν ἰσχυρῶς καὶ ὁ Troost. Μένει ἐντούτοις εἰσέτι ἄλυτον τὸ ζήτημα τοῦ καταλληλοτέρου καὶ οἰκονομικωτέρου μέσου πρὸς ἀλλοίωσιν τοῦ οἰνοπνεύματος ἵνα γίνηται μὲν χρῆσις αὐτοῦ πρὸς φωτισμὸν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πρὸς πόσιν. Ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ οἰνοπνεύματος πρὸς θέρμανσιν φαίνεται ὅτι ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποψιν δὲν εἶνε δυνατή, παρὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τινων (Βλέπε «Ἑλλην. Γεωργίαν» τ. ε', σελ. 173 καὶ 235).

Θεωρητικῶς 100 χελεόγραμμα καθαρὸ οἰνοπνεύματος δίδουσιν 130 χελεόγραμμα ὀξείκου ὀξείως εἰς χρυστάλλους.

Χλώρωσις τῆς ἀμπέλου. Βεβαιοῦται καὶ διὰ τῶν πειραμάτων τοῦ Guillon ὅτι ἡ χλώρωσις τῶν ἀμπέλων θερα-

πέυεται διὰ τῆς μετὰ τὴν κλάδευσιν ἐπιχρίσεως ὑλοκλήρου τοῦ κλήματος διὰ πυκνῆς διαλύσεως θεικοῦ σιδήρου (40 μέρη τοιούτου εἰς 100 μέρη ὕδατος). Ὅταν ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ μῆνα Νοέμβριον εἶνε ἀποτελεσματικωτέρα.

Ἀύξησις τῶν ἀμοιβῶν διὰ τὸ ἐξαγόμενον ἐκ Γερμανίας σάκχαρον. Τὴν 15 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου Ἰψηφίσθη νέος νόμος, καθ' ὃν τὸ καταναλισκόμενον ἐν Γερμανίᾳ σάκχαρον ἢ πληρώνη 20 μάρκα (25 φράγκα) κατὰ 100 χιλιόγραμμα, τὸ δὲ ἐξαγόμενον ἐκ τῆς χώρας ταύτης θὰ λαμβάνῃ ἀμοιβὴν (prime) καθαρὰν (μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν δηλαδή τοῦ δασμοῦ) ἐκ φράγκων 3.12 κατὰ 100 χιλιόγραμμα. Τὸ μέτρον τοῦτο θ' ἀναγκάσῃ τὴν Γαλλίαν προτίστως νὰ τροποποιήσῃ τὸν περὶ σακχάρου νόμον αὐτῆς, ὅπως προληφθῇ εἰς τὴν χώραν ταύτην ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ γερμανικοῦ σακχάρου.

Φυλλοξήρα ἐν Φύρουγουάη. Καθ' ἣ ἐπιστέλλουσιν εἰς τὴν Feuille vinicole de la Gironde ἡ φυλλοξήρα ἐνίσκηψιν εἰς τὸν νομὸν τοῦ Μοντεβιδείου.

Ἡ εἰς τὰ ἀνοικτὰ προπωλήσεις τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἥτις παρ' ἡμῖν ἀποτελεῖ τὴν μαστίγα τοῦ ἔμπορίου τῆς σταφίδος, διεξάγεται καὶ ἐν Γαλλίᾳ εἰς τὸ ἔμποριον τῶν γαννημάτων. Ταῦτα προπωλοῦνται ὑπὸ τινων μεγάλων ἐμπόρων κατὰ μεγάλα ποσά, ὧν οὗτοι δὲν εἶνε κάτοχοι, ὑπὸ τὸν ὄρον εἰς ὠρισμένην προθεσίαν νὰ πληρώσωσιν ἢ νὰ λάβωσι τὴν διαφορὰν τῆς τρεχούσης τιμῆς. Δι' ἀθρόων δὲ τοιούτων προπωλήσεων ἐπιτυγχάνουσι τὴν ὑποτίμησιν τοῦ εἵδους, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρέχει αὐτοῖς μεγάλα κέρδη πρὸς ζημίαν τῶν κατόχων τῶν γαννημάτων κτηματιῶν. Ὁ σύλλογος τῶν κτηματιῶν τῆς Γαλλίας ἔρευνᾷ ἤδη πρὸς εὐρεσιν μέσων πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ τούτου.